

Názory učitelek mateřských škol na povinný předškolní ročník

Kateřina Gergelová

Bakalářská práce
2018

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Kateřina Gergelová**
Osobní číslo: **H15945**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **kombinovaná**

Téma práce: **Názory učitelek mateřských škol na povinný předškolní ročník**

Zásady pro vypracování:

Vymezení teoretických východisek o systému a organizaci předškolního vzdělávání v České republice a v zahraničí.

Příprava metodiky výzkumné části, stanovení cílů výzkumu a výzkumných otázek.

Realizace kvantitativního výzkumu prostřednictvím dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi mateřských škol.

Rozsah bakalářské práce:
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. Dítě a mateřská škola. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1568-1.
MAJERČÍKOVÁ, Jana, KASÁČOVÁ, Bronislava a Ilona KOČVAROVÁ. Předškolní edukace a dítě: výzvy pro pedagogickou teorii a výzkum. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2015. ISBN 978-80-7454-554-2.
PRŮCHA, Jan. Předškolní dítě a svět vzdělávání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN: 978-80-7552-323-5.
Rámcový program pro předškolní vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2017.
SUTTERBY, John A. Family involvement in early education and child care. Bingley: Emerald, 2017. Advances in early education and day care. ISBN 978-1-78635-408-2.
SYSLOVÁ, Zora. Proměna mateřské školy v učící se organizaci. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-113-2.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Hana Navrátilová**
Ústav školní pedagogiky

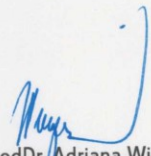
Datum zadání bakalářské práce: **11. října 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2018**

Ve Zlíně dne 11. října 2017

doc. Ing. Anežka Lengálová, Ph.D.
děkanka

doc. PaedDr. Adriana Wiegerová, Ph.D.
ředitelka ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 18. 12. 2014

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlíží k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je rozdělena na dvě části a to teoretickou a praktickou.

Cílem teoretické části je zejména specifické vymezení teoretických východisek předškolního vzdělávání v České republice se zaměřením na povinné předškolní vzdělávání. Praktická část se zabývá kvantitativním výzkumem prostřednictvím dotazníku, který byl podán učitelkám mateřských škol v Jihomoravském kraji, s cílem zjistit názory učitelek na změny v práci, týkající se povinného předškolního vzdělávání dítěte.

Klíčová slova: povinná předškolní docházka, systém předškolního vzdělávání

ABSTRACT

My bachelor thesis is divided into a theoretical and practical part.

The aim of the theoretical part is to specify theoretical possibilities of pre-school education in the Czech Republic, mainly for the compulsory one. The practical part deals with quantitative research through a questionnaire, submitted to nursery school teachers in South Moravia Region to find out their opinions about changes at work regarding compulsory pre-school education.

Keywords: compulsory pre-school attendance, pre-school education system

Poděkování

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce, paní Mgr. Haně Navrátilové, za odborné vedení, soustavnou spolupráci a připomínky, které mi byly pomocnou oporou při tvorbě bakalářské práce.

Také bych chtěla poděkovat svému manželovi za ochotu a podporu, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Kateřina Gergelová

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 DÍTĚ V KONTEXTU PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	12
1.1 POTŘEBY DÍTĚTE	13
1.2 SOCIALIZACE DÍTĚTE	14
1.3 SOCIÁLNÍ UČENÍ	15
1.4 VLIV VRSTEVNICKÉ SKUPINY NA DÍTĚ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	17
2 PROGRAMY A DOKUMENTY PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	20
2.1 ZÁKON 561/2004 SB.	20
2.2 VYHLÁŠKA 14/2005	21
2.3 RÁMCOVÝ VZDĚLÁVACÍ PROGRAM PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	22
2.3.1 Cíle předškolního vzdělávání.....	23
3 SYSTÉM PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ	25
3.1 MODELY ORGANIZACE PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÉ REPUBLICE	25
3.2 KOMPARACE PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ SE ZAHRANIČÍM	26
3.2.1 Předškolní vzdělávání ve Finsku, Švédsku a Irsku	26
II PRAKTICKÁ ČÁST	29
4 CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI	30
4.1 METODOLOGIE VÝZKUMU	30
4.1.1 Typ výzkumu	30
4.1.2 Výzkumný problém.....	30
4.1.3 Výzkumné otázky.....	30
4.1.4 Popis výzkumného souboru	31
4.1.5 Zvolená metoda výzkumu	32
4.2 PŘEDVÝZKUM	32
4.3 SBĚR DAT	32
4.4 VÝSLEDKY VÝZKUMU A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT	32
4.4.1 Souhrnné výsledky všech položek dotazníku	33
4.4.2 Dimenze Postavení učitelky mateřské školy v systému povinného předškolního vzdělávání.....	34
4.4.3 Dimenze Pravidla pro organizaci předškolního vzdělávání v rámci školského systému.....	35
4.4.4 Dimenze Informovanost a spolupráce týkající se práce učitelky mateřské školy.....	36
4.4.5 Jednotlivé položky dotazníku.....	37

5	ZÁVĚR VÝZKUMU	57
5.1	ODPOVĚDI NA VÝZKUMNÉ OTÁZKY DLE ZÍSKANÝCH DAT.....	58
5.2	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	60
	ZÁVĚR	61
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	63
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	65
	SEZNAM GRAFŮ	66
	SEZNAM TABULEK.....	68
	SEZNAM PŘÍLOH.....	69

ÚVOD

Předškolní vzdělávání prochází v současnosti některými velice progresivními změnami, ať už se jedná o povinný poslední ročník předškolního vzdělávání nebo třeba vzdělávání dvouletých dětí. Nicméně každá změna, ač je jakkoli pozitivně myšlena, s sebou přináší také určité negativní aspekty, které pramení zejména z nedůslednosti a jakési „polovičatosti“ při návrzích zákonů a jejich schvalování. Nemůžeme tvrdit, že povinný poslední ročník předškolního vzdělávání ve své podstatě zastupuje pozitivní krok, jelikož nevíme jak je tomu v praxi. Samozřejmě, dítě před nástupem do primárního vzdělávání, by mělo dosahovat určitou úroveň klíčových kompetencí, které mu zcela určitě mateřské škola zprostředkovává. Pozitivem je také fakt, že v mateřské škole se dítě, po boku svých vrstevníků, efektivněji socializuje, učí se kooperovat, respektovat své okolí, ale také například umět se zdravě sebeprosazovat. Toto mu rodinné prostředí při absenci vyššího počtu vrstevníků nemůže poskytnout.

Poslední ročník předškolního vzdělávání je důležitý také z hlediska adaptace a připravenosti pro vstup do primárního vzdělávání. Pokud dítě nenavštěvuje mateřskou školu, může mít při vstupu do základního vzdělávání významné problémy s adaptací na nové prostředí, a to jak emocionální, tak psychické. Z hlediska připravenosti na vstup do první třídy základní školy je poslední ročník předškolního vzdělávání také velice důležitý. Dítě je v tomto prostředí rozvíjeno v nejrůznějších dovednostech (jemná motorika, lokomoční a manipulační dovednosti aj.). Vlivem působení kvalifikovaných učitelů na samotného jedince se také významným způsobem rozvíjejí kognitivní funkce, jako je myšlení, uvažování, vnímání, paměť či fantazie. Dítě tak přichází z předškolního institucionálního vzdělávání komplexně připraveno na to, aby bylo schopno zvládat nároky, které na něj základní škola bezesporu bude klást.

Problematikou předškolního vzdělávání a s ním spojených aspektů se zabývá celá řada renomovaných autorů a odborníků z řad pedagogické veřejnosti. Za všechny zmiňme alespoň některé. Tina Bruce (*Předškolní výchova: deset principů moderní pedagogiky a jejich aplikace v praxi*, 1996), Jan Čáp (*Psychologie pro učitele*, 2001), Zdeněk Matějček (*Co, kdy a jak ve výchově dětí*, 1996), Milan Nakonečný (*Úvod do psychologie*, 2003), Eliška Novotná (*Sociologie sociálních skupin*, 2010), Jan Průcha a Soňa Kořátková (*Předškolní pedagogika*, 2013),

Eva Svobodová (Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program, 2010), Marie Vágnerová (Psychologie osobnosti 2010, Vývojová psychologie: dětství a dospívání, 2012). Z hlediska legislativního je pak vhodné zmínit některé důležité dokumenty, které upravují formy a obsah předškolního vzdělávání. Primárním dokumentem je pak Školský zákon: zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, 2016. Dále pak vyhláška o předškolním vzdělávání. In: 14/2005,2005 a v neposlední řadě Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání, 2017.

V úvodu byly také nastíněny negativní aspekty, které s sebou poslední povinný ročník předškolního vzdělávání přináší. Asi nejpalcivější otázkou je otázka omlouvání dětí. Žádná metodika Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky totiž nestanovuje, kolik může mít dítě v mateřské škole zameškaných hodin a také jakým způsobem se má jeho nepřítomnost ve škole omlouvat. Tento aspekt se zdá být na první pohled banální, ale při hlubším zkoumání zjistíme, že toto nedůsledné stanovení podmínek de facto zcela degraduje účelnost povinné školní docházky v mateřské škole. Pokud totiž není stanoven počet, ať už omluvených či neomluvených hodin (dní), mívá se povinnost rodičů dávat své děti do mateřské školy absolutně účinkem.

Samotná práce se zaměřuje jak na vymezení teoretických východisek týkající se povinného předškolního vzdělávání v České republice tak i na samotné názory učitelek mateřských škol na povinný předškolní ročník. Metodou dotazníku jsme zjistili, zda je tato legislativní změna v rámci předškolního vzdělávání pozitivní nebo naopak negativní pro práci učitelek mateřských škol.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 DÍTĚ V KONTEXTU PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Předškolní období je v životě dítěte velice významným obdobím a to zejména v progresivitě rozvoje osobnosti a kognitivních funkcí. Dítě se primárně za pomoci hry učí kooperovat za účelem dosažení společného cílu, je vedeno k respektu vůči ostatním i zdravému sebe-prosazování. Ve vrstevnické skupině svých „spolužáků“ zastává také důležité a nenahraditelné sociální role, které přispívají k harmonické a efektivní socializaci. Mateřská škola je v životě dítěte významnou institucí také s pohledu učení a zrání. Docházka dítěte podporuje jeho emocionální stránku, se kterou nedílně souvisí psychická vyrovnanost, která mu umožní socializaci v prostředí mateřské školy. Také z hlediska osvojování si věku přiměřených dovedností je prostředí mateřské školy prostředím nenahraditelným. Vliv vrstevníků na jedince v sociální skupině také umocňuje sociální učení.

„Charakteristickým znakem tohoto věku je postupné uvolňování vázanosti na rodinu a rozvoj aktivity, která už není tak samoučelná, umožňuje např. dítěti, aby se uplatnilo a prosadilo ve vrstevnické skupině.“ (Vágnerová 2010, s. 102.)

Abychom dokázali předejít této závislosti týkající se vázanosti, zaměříme se na osvojení norem chování, které jsou běžné a přispívají k uvolnění vázanosti na rodinu. Tato forma uvolnění od rodiny není snadná, jelikož dětské myšlení je stále ještě sebestředné a vázané na osobní dojem dítěte a aktuální situaci. (Vágnerová 2010)

„Předškolní vzdělávání je institucionálně zajišťováno mateřskými školami (včetně mateřských škol s upraveným vzdělávacím programem), popř. je realizováno v přípravných třídách základních škol. Mateřská škola je legislativně zakotvena v rámci vzdělávací soustavy jako druh školy.“ (Smolíková 2004, s. 5.)

Samotná mateřská škola je institucí, která má připravit dítě po stránce kompetenční na plynulý přechod do primárního vzdělávání. V tomto prostředí na dítě působí kvalifikovaní učitelé. Všichni účastníci předškolního vzdělávání (děti, rodiče i učitelé) přispívají k vytváření pozitivního třídního klima, což je elementárním předpokladem pro saturaci potřeb dítěte. V prostředí mateřské školy z pohledu dítěte by měla panovat psychická pohoda obsahující bezpečné, klidné a dostatečně podnětné prostředí pro rozvoj osobnosti každého jedince. Mateřská škola je institucionálním vzdělávacím zařízením, kde se uskutečňuje vzdělávání dětí předškolního věku. Z tohoto pohledu je důležité nejen samotné vzdělávání dětí a jejich rozvoj, ale také zprostředkovávání a osvojování pravidel a norem

chování, osvojování sociálních postojů a získávání životních kompetencí tak, aby bylo dítě připraveno úspěšně absolvovat vyšší stupeň vzdělávání.

Jak uvádí Smolíková „*Předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku zpravidla od tří do šesti (sedmi) let. Přednostně jsou přijímány děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky.*“ (Smolíková 2004, s. 5.)

Z hlediska dítěte je předškolní vzdělávání velice důležitým elementem a to zejména z hlediska socializace, sociálního učení, identifikace, ale také z hlediska saturace potřeb dítěte a to nejen těch prvostupňových (základních). Socializace v prostředí, kde se spolu setkávají vrstevníci stejného věku, je přirozenější a tím efektivnější. Je však potřeba mít vždy na mysli, že institucionální vzdělávání pouze doplňuje rodinnou výchovu, tedy není její náhradou.

1.1 Potřeby dítěte

Kompletní lidský život je od narození až po stáří řízen lidskými potřebami. Jejich saturace je důležitá už jen z pohledu zachování elementárních životních funkcí. Dítě v mateřské škole má zcela logicky také své potřeby. Saturace základních lidských potřeb, tedy potřeba jídla, pití, spánku, odpočinku aj., je primárním předpokladem pro to, aby mohly být uspokojovány tzv. vyšší potřeby. Mateřská škola, potažmo tedy učitelé, se podílejí na tom, aby v předškolním prostředí byly naplňovány všechny potřeby dítěte v duchu hierarchie potřeb Abrahama Maslowa. Dítě v mateřské škole má přirozenou potřebu sebeprosazení, což bývá ve větších kolektivech pro některé děti velice obtížné. K sebeprosazování tak používá takové prostředky, které jsou z jeho pohledu nejefektivnější. Nelze opomenout také potřebu uznání, protože dítě, a to i v rámci pozitivní motivace, potřebuje být za svoji práci pochváleno tak, aby mělo pocit potřebnosti a sounáležitosti.

„*Podle teorie amerického psychologa Abrahama Maslowa vytvářejí lidské potřeby pětistupňovou pyramidu, ve které je každé patro vyhrazeno jedné oblasti potřeb. Pokud není naplněno patro spodní, tak podle Maslowa není možné naplnit žádné z vyšších pater. Například nemůže-li si dítě dojit při spaní na záchod, necítí se bezpečně, má strach, že se pomůže, chce domů, touží po ochraně někoho, kdo ho má rád a pomůže mu překonat stresovou situaci.*“ (Svobodová 2010, s. 71.)

Potřeby uvnitř sociální skupiny, s ohledem na mnohočetnost kolektivu, jsou, alespoň ty vyšší, o poznání jiné či řekněme rozmanitější. Dítě v mateřské škole k tomu, aby se prosa-

dilo v kolektivu vrstevníků a uspokojilo tak svojí potřebu sebeprosazení, musí být schopno respektovat skupinové potřeby. Čili skupina vrstevníků se během dne snaží dosáhnout určitého cíle a k tomu je potřeba kooperace a respekt tak, aby byla tato potřeba naplněna. Respekt je důležitou součástí sebeovládání. Dítě bylo doposud zvyklé, že se „celý svět“ v rodinném prostředí „točil“ pouze okolo jeho samotného, což v prostředí mateřské školy nelze. Je tedy důležité, aby bylo dítě schopno v rámci uspokojování skupinových potřeby upozadit ty své ve prospěch právě vrstevnické skupiny.

Podle Novotné se v předškolním vzdělávání objevují již tzv. skupinové potřeby. Doposud bylo dítě vychovááno primárně v rodinném prostředí, ať už se jedná o rodinu nukleární nebo širší. Tato výchova je založena na důležitosti saturace potřeb jednoho či dvou dětí (sourozenců) v rodině, čemuž odpovídá i priorita dospělých. V mateřské škole se však setkává vysoký počet vrstevníků a je potřeba uspokojovat potřeby všech. V předškolním prostředí se zcela logicky vytváří vrstevnická sociální skupina a v rámci sebeprosazení či zaujímání sociálních rolí zde dochází k tzv. skupinovým potřebám, přičemž ty individuální jsou v rámci skupiny upozadovány a nehrají zde tak významnou roli.

(Novotná 2010, s. 11. – 12.)

Dítě ve věku pěti až šesti let je otevřeno dospělým i svým vrstevníkům. Pokud dochází do mateřské školy, zastává roli kamaráda a potřebuje vrstevníky k tomu, aby byly naplněny jeho potřeby. Jak uvádí Kořátková „*Potřeba dětského partnera pro hru dostává po pátém roce u dětí významnou důležitost.*“ (Kořátková 2014, s. 55.)

1.2 Socializace dítěte

Socializaci bychom mohli definovat jako jakýsi neustále probíhající proces zespolenš'ování jedince tak, aby byl v průběhu života schopen participovat na společenských hodnotách a byl tak platným členem společnosti potažmo sociokulturního prostředí. Socializace jedince, a v mateřské škole to platí dvojnásob, je do značné míry ovlivňována sociálním prostředím. V prostředí mateřské školy je to pak tedy skupina vrstevníků a učitelé či učitelky. Dítě, již od raného věku, využívá k osvojování znalostí a dovedností či k rozvíjení svých schopností tzv. sociální učení. Je zcela logické, že se dítě chová tak, jak má „okoukáno“ ze svého okolí. Dospělí jsou pro něj přirozenými vzory a s jejich chováním se také zcela logicky identifikuje. Tyto prostředky rozvoje osobnosti dítěte pak přispívají k socializačnímu procesu.

„*Obrazně řečeno, vrůst do určitého kulturního prostředí tak, aby v něm jedinec, jako osoba veřejná i soukromá, společensky obstál, je dlouhodobý a náročný proces; slovo „obstál“ zahrnuje především relativně bezkonfliktní fungování jedince jako občana a jako člověka vůbec tj. minimalizaci jeho vnitřních a vnějších rozporů i lidských selhání.*“ (Nakonečný 2003, s. 119.)

Činnosti a chování dítěte v mateřské škole je doposud do značné míry řízeno jeho egocentrizmem. Primárně preferuje vlastní potřeby před potřebami ostatních vrstevníků. Postupem času jsou však u dítěte rozvíjeny seberegulační mechanismy, které se podílejí na kvalitní a efektivní socializaci. Tyto mechanismy pak do značné míry „nutí“ dítě k tomu, aby respektovalo své okolí potažmo potřeby druhých. Oproštění se od sebestředného „já“ a přiklání se k potřebnému „my“ je důležitým aspektem socializačních snah uvnitř institucionálního vzdělávání tedy v mateřské škole.

Vágnerová uvádí že, „*Aktivita předškolního dítěte, už mívá nějaký cíl, je méně roztržštěná a méně závislá na aktuální situaci, než byla aktivita batolete. Volba určité činnosti je stále ovládána emocemi a aktuálními potřebami, ale rozvíjí se i další mechanismy, které ji mohou ovlivňovat.*“ (Vágnerová 2012, s. 120.) V období předškolního věku narůstají nové usměrňovací kompetence, které dětský popud k činnosti mohou usměrňovat k cíli, který je určen. Dochází k tomu, že dítě už není ovládáno jen podněty, které jsou pro něj aktuální. Rozvojem těchto kompetencí se vyvíjí poznávací procesy dítěte i jeho vliv socializace. (Vágnerová 2012)

Jestliže se zaměříme na dítě ve věku 5 let, je důležité si uvědomit, že budoucí školák už musí být samostatný. Měl by dokázat dodržovat pravidla v mateřské škole, které mu jsou zprostředkovány. Dítě na konci tohoto předškolního období by mělo být sociálně zralé. Jak uvádí Beníšková „*Budoucí školák by měl být samostatný. Měl by se sám obléknout, naučit se orientovat ve školní budově. Měl by si ohlídat svoje věci, sám si připravit na lavici věci na další hodinu.*“ (Beníšková 2007, s. 19.)

1.3 Sociální učení

Sociální učení bychom mohli také definovat jako učení nápodobou. Jedinec se během svého života pohybuje v nejrůznějších sociálních prostředích, které jej ovlivňují, ať už v pozitivním nebo negativním slova smyslu. Bývá logické, že chování svých rodičů děti přijímají jako společenské dogma, tady v raném věku jako to jediné správné. Je to logické,

vždyť rodiče jsou pro své děti přirozenými autoritami a vzory, s jejichž chováním a jednáním se dítě bezesbytku identifikuje. V prostředí mateřské školy pak sociální učení dostává progresivnější směr. Do života dítěte přichází další pozitivní autorita v podobě učitelky, která dítěti vštěpuje nové informace, zprostředkovává normy chování, které jsou běžné v kolektivu vrstevníků a dítě tak zaujímá dosud nepoznané sociální postoje vůči svému okolí. Z hlediska sociálního učení je prostředí mateřské školy velice důležité a neopomenutelné.

Jak uvádí Čáp a Mareš „*Sociálním učením a rozvíjením poznání a myšlení si předškolní dítě osvojuje normy chování. Rodiče a jiní dospělí odměňují jeden způsob chování a odsuzují, trestají jiný. Dítě také napodobuje chování dospělých, včetně situací, kdy se volí mezi postupem v souhlasu s normou a proti ní.*“ (Čáp, Mareš 2001, s. 227.) Taktéž u dítěte může docházet ke ztotožnění s dospělou osobou. Má hodně příležitostí k pozorování toho, jakým způsobem je chování schvalováno nebo naopak postihováno. A to již u chování druhých lidí, dětí v mateřské škole aj. (Čáp, Mareš 2001)

„Tím vším se formuje vnitřní autoregulační instance, svědomí, zatím v elementární formě: Dobré je to, co by rodiče schválili, opak je špatný.“ (Čáp, Mareš 2001, s. 227.)

Identifikace dítěte s chováním a jednáním dospělých je elementárním předpokladem socializace dítěte, proto pozitivní vzor v podobě dospělých je velice podstatný a důležitý. Sociální učení je přirozenou formou osvojování si nových znalostí a dovedností. Je založeno na určité konkrétní zkušenosti dítěte, které je pak v budoucnu schopno na základě této zkušenosti jednat. Sociální učení probíhá jak řízenou, tak i spontánní formou, aniž by si to jediněc mnohdy jakkoli uvědomoval.

V oblasti sociálního učení se můžeme také setkat s názory, že v mnoha ohledech není přirozené. Vezměme si Piagetovskou teorii, kdy psycholog tvrdí, že fakt, kde, kdy a za jakých podmínek se bude sociální učení uskutečňovat, ovlivňují velice významnou měrou samotní dospělí. Je to z logiky věci samozřejmé, vždyť předškolní dítě si mnohdy jen velmi ztěžka samo „diktuje“ kde chce momentálně být, že má teď potřebu stýkat se například s vrstevníkem od sousedů apod. Nicméně podstata sociálního učení tím ohrožena není. Sociální učení je proces, který se nezabývá podmínkami, ale sleduje výsledek. Nicméně tato níže uvedená myšlenka je přinejmenším zajímavá.

„Rodiče i učitelky rozhodují o tom, s kým přijde dítě do styku, kde a v jaké skupině se bude realizovat jeho sociální interakce. Často ovlivňují, říkají dítěti, s kým si má hrát, ke komu

si má vytvořit sociální vztah, jak má jednat, co musí dodržovat, co je pro něho dobré, jak má trávit volný čas atd. Manipulace s dítětem se projevuje zejména v oblasti citové a sociální. Podřizování se někomu, slepá poslušnost bez uvědomování si důvodu, plnění příkazů bez vlastního rozhodnutí může vést k uzavřenosti, ke stagnaci, ke konformitě k autoritě.“ (Piaget 1999, s. 125.).

Na základě sociálního učení dochází u dítěte k osvojení si sociálních dovedností, které Bednářová a Šmardová rozdělují následovně:

- *Komunikace (verbální a neverbální)*
- *přiměřené reagování na nové situace*
- *adaptování se na nové situace*
- *porozumění vlastním pocitům a sebeovládání*
- *porozumění emocím a chování druhých lidí*
- *objektivní sebepojetí, sebehodnocení (Bednářová, Šmardová 2011, s. 55.)*

Dítě ve věku 5/6 let by mělo zvládnout tyto sociální dovednosti:

Dokáže rozpoznat vhodné nebo nevhodné chování, odmítnou lež, zná základní pravidla chování v prostředí mateřské školy, samostatně zvládne plnit úkoly a zhodnotí dosažené výsledky, zapojuje se do her ostatních dětí, kdy dokáže rozdělit role a dodržovat pravidla.

Osvojování si základních sociálních dovedností závisí na individualitě každého dítěte, každé dítě má jiné předpoklady, možnosti nebo tempo vývoje. Musíme postupovat k dítěti citlivě. (Bednářová, Šmardová 2011)

1.4 Vliv vrstevnické skupiny na dítě předškolního věku

Mateřská škola, jako vzdělávací instituce, je významným sociálním činitelem a to zejména v tom ohledu, že se zde vytváří vrstevnická sociální skupina, která je významným aspektem procesu socializace. Její důležitost v ohledu rozvoje osobnosti je neoddiskutovatelná a hraje významnou roli při osvojování a získávání životních kompetencí. Společnost druhých dětí je pro doposud egocentrického jedince něčím novým, ale také je z pohledu dítěte chápána jako určitá výzva. Její prostředí je rozmanité, nabízející velké množství podnětů, což je pro zvědavé dítě velice atraktivní. Probíhá zde také sociální učení, kdy se vrstevníci navzájem rozvíjejí například při symbolické hře aj. Vrstevnická skupina je prostředím fle-

xibilním a tak je důležité, aby se jedinec přizpůsobil a podřídil jejím pravidlům. Tak jako každá sociální skupina i zde jsou vytvářeny hierarchické role, které je potřeba respektovat. Efektivní činnost vrstevnické skupiny je tedy založena na respekt k druhým, ale také na určité schopnosti sebeprosazení.

„Mateřská škola je „zařízením pro děti“ a „děti by si ji vymyslely, i kdyby v dnešní době nebyla“. Prostě ji potřebují...Můžeme si povšimnout, že v tomto předškolním věku naprostá většina dětí po společnosti druhých dětí vysloveně touží. Jsou celé šťastné, když si jich druhé děti všimnou, když je vezmou do hry, když se před nimi samy mohou trochu předvést a vy-táhnout, a ze všeho snad nejvíc, když si mohou svou novou kamarádku či kamaráda přivést domů a ukázat je svým rodičům.“ (Matějček 1996, s. 47. – 48.)

Působení ve vrstevnické skupině také vyžaduje dodržování určitých skupinou nastavených pravidel. Velice důležitá je adaptabilita. Každý jedinec je jedinečnou osobností a stupeň jeho adaptability je také do značné míry dán temperamentem. Daleko snadněji se na prostředí vrstevnické skupiny bude adaptovat extrovertní sangvinik, nežli introvertní melancholik. Nicméně adaptace na prostředí vrstevnické skupiny je nezbytným předpokladem jejího sociálního fungování. K tomu, aby vrstevnická skupina nevyčlenila jedince na svůj okraj, je potřeba, aby všichni členové skupiny respektovali nastavená pravidla chování. Na činnosti vrstevnické skupiny v mateřské škole se značně podílí také samotná učitelka, která zde nastavuje elementární pravidla soužití.

Bruceová ve své publikaci zmiňuje důležitost vytváření vrstevnických vztahů v prostředí mateřské školy. Tato skupina klade na jedince určité pozitivní nároky a to zejména v tom, že se dítě musí přizpůsobit obecně závazným pravidlům uvnitř skupiny a musí také být schopno je respektovat. Rozvoj osobnosti dítěte uvnitř vrstevnické skupiny je dán také saturací některých vyšších potřeb, jako jsou například potřeby sebeprosazování či seberealizace. Jedinci také mají potřebu postupovat v hierarchickém uspořádání rodiny stále výše. Podle autorky nelze opomenout také skupinové potřeby, které jsou ve vrstevnické skupině těmi primárními. Vrstevníci mají mnohdy snahy dosáhnout určitého konkrétního cíle a k tomu je bezesporu potřeba efektivní kooperace. (Bruce 1996, s. 120.)

Pokud se zaměříme na pětileté dítě v mateřské škole, pozorujeme, že se začíná srovnávat s vrstevníky, snaží se vyrovnat s ostatními. Nastává doba na to, aby si dítě co nejlépe uvědomilo, že každý je na něco šikovný a že nemusí být vždy za každou cenu nejlepší. U dítěte je vhodné proto podporovat spolupráci. Jak uvádí Koťátková ve své publikaci

„Ostré lokty [...] a bezohledné soupeření může přinést v životě hmotné výhody, ale i odvést přátele, partnery.“ (Kořátková 2008, s. 48-49.)

Vrstevníci a vrstevnické party jsou naprosto přirozenými a neopomenutelnými sociálními skupinami, které se významnou měrou podílejí na socializaci svých členů. Jedinec zde zastává hned několik sociálních rolí, je zde příslušníkem party, kamarádem, dětskou láskou, dítětem, které se zde vzdělává apod. Vrstevníci v předškolním věku si svůj vliv na své okolí, kamarády neuvědomují a jednají spontánně, nikoli cíleně. Tím se však v žádném případě nesnižuje důležitost tohoto sociálního prostředí.

2 PROGRAMY A DOKUMENTY PRO PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

Fungování našeho institucionálního vzdělávacího systému je založeno na legislativních a kurikulárních dokumentech, které stanovují cíle, metody, formy a obsah vzdělávání. Předškolní vzdělávání se primárně řídí zákonem 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním a vyšším odborném vzdělávání (školský zákon), který upravuje kromě obsahu také podmínky vzdělávání v mateřských školách. Doprovodným dokumentem k zákonu 561/2004 Sb. je vyhláška 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání. Konkrétní vzdělávací obsahy jsou pak situovány do Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání. Zda jsou uvedeny cíle předškolního vzdělávání, jednotlivé vzdělávací oblasti nebo také klíčové kompetence. V souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro předškolní vzdělávání jsou na jednotlivých školách vytvářeny školní vzdělávací programy, kde jsou stanoveny podmínky vzdělávání i konkrétní obsah. Na jednotlivých třídách mateřských škol, jsou pak vytvářeny třídní vzdělávací programy, které jsou v souladu se školními vzdělávacími programy. Tvorba třídních programů není však povinná.

Průcha a Koťátková ve své publikaci uvádějí, že pro činnost mateřské školy, potažmo předškolního vzdělávání, jsou důležité dva druhy dokumentů. Legislativní dokumenty jsou tvořeny zákony a vyhláškami (561/2004 Sb., 563/2004 Sb., 14/2005 Sb.). Kromě těchto „pedagogických“ zákonů se jedná také o zákony a vyhlášky související s chodem mateřské školy, jako je například vyhláška 263/2007 Sb. kterou se stanoví pracovní řád pro zaměstnance škol a školských zařízení zřízených MŠMT, krajem, obcí nebo dobrovolným svazem obcí. Kurikulárními dokumenty pak jsou Národní program rozvoje vzdělávání (Bílá kniha) a Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání.

(Průcha, Koťátková 2013, s. 74.)

Požadavky na odbornou kvalifikaci pedagogických pracovníků jsou pak definovány v zákoně 563/2004 Sb. o pedagogických pracovnících. Tento zákon stanovuje kvalitu a stupeň dosaženého odborného vzdělání pro práci na pedagogické pozici v mateřské škole.

2.1 Zákon 561/2004 Sb.

Zákon 561/2004 Sb. v ohledu na povinné předškolní vzdělávání, stanovuje podmínky, za kterých je dítě v mateřské škole vzděláváno. Povinnost navštěvovat mateřskou školu, a to v pracovních dnech nejméně na 4 hodiny denně, stanovuje § 34a, kde jsou povinnosti zá-

konného zástupce. Pokud rodič nebo zákonný zástupce nesouhlasí s tím, aby jeho dítě v posledním ročníku předškolního vzdělávání mateřskou školu navštěvovalo, může požádat ředitele mateřské školy o individuální vzdělávání dítěte, což je zakotveno v §34b školského zákona. Takovéto individuální vzdělávání pak probíhá v rodinném prostředí a vzdělavatel je rodič. Úroveň znalostí dítěte, která odpovídá předškolnímu věku, pak zjišťuje ředitel mateřské školy při přezkoušení dítěte.

V § 34a školského zákona jsou stanoveny podmínky pro povinné předškolní vzdělávání. Povinné předškolní vzdělávání se vztahuje na občany ČR ale také na cizince, kteří v ČR pobývají déle než 90 dnů. Ve druhém odstavci je pak stanovena povinnost zákonného zástupce přihlásit dítě k zápisu do mateřské školy. Ve třetím odstavci je pak stanovena forma pravidelné denní docházky dítěte do MŠ v pracovních dnech vyjma školních prázdnin, kdy je předškolní vzdělávání nepovinné. Dítě lze vzdělávat také jiným způsobem, nežli je docházka do mateřské školy a to individuálně na žádost rodiče. O individuálním vzdělávání dítěte rozhoduje ředitel mateřské školy. (561/2005 Sb. § 34a)

Tato zákonná legislativní norma však nestanovuje žádný sankční postih za nedodržování podmínek uvedených v zákoně. Nejsou zde uvedeny ani počty hodin či dní, které smí dítě v průběhu povinného předškolního vzdělávání zameškat. Formu omluvy pak zákon nechává na ředitelích mateřských škol, kteří ji zapracovávají do školního řádu a pro rodiče a zákonné zástupce je směrodatná. Zákon 101/ 2017 Sb. mění původní legislativní zákon 561/2004 Sb.

2.2 Vyhláška 14/2005

Vyhláška Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky č. 14/2005 Sb. o předškolním vzdělávání upravuje s ohledem na povinné předškolní vzdělávání zejména dvě položky. Tou první je stravování dítěte v mateřské škole. Vyhláška tedy stanovuje, že každé dítě, které navštěvuje mateřskou školu, je povinno se v ní stravovat. Vyhláška ani jiný legislativní dokument však nestanovuje postup v případě, kdy zákonný zástupce úplatu za stravné neuhradí. Zde lze pozorovat určitou kontroverzi či rozpor v legislativě, protože poslední ročník předškolního vzdělávání je povinný, ale jak se zachovat v případě neuhradení stravného již legislativa neuvádí.

„§ 4 Stravování dětí

(1) Při přijetí dítěte do mateřské školy stanoví ředitel mateřské školy po dohodě se zákonným zástupcem dítěte způsob a rozsah stravování dítěte. Rozsah se stanoví tak, aby se dítě, je-li v době podávání jídla přítomno v mateřské škole, stravovalo vždy.

(2) Organizace a rozsah školního stravování dětí a úplata za školní stravování se řídí zvláštním právním předpisem.“ (14/2005 Sb. § 4.)

Pro účel této práce, tedy s ohledem na povinné předškolní vzdělávání je důležitý ještě § 1c této vyhlášky, který stanovuje minimální povinný rozsah vzdělávání dítěte v posledním ročníku předškolního vzdělávání. Z obsahu vyhlášky tedy vyplývá, že povinné předškolní vzdělávání je pouze v dopoledních hodinách a to tak, aby docházka dítěte dosáhla minimálně 4 hodin denně.

„§ 1c Rozsah povinného předškolního vzdělávání v mateřské škole

(1) Povinné předškolní vzdělávání se stanovuje v rozsahu nepřetržitých 4 hodin ve dnech, v nichž je dána povinnost předškolního vzdělávání.

(2) Ředitel mateřské školy stanoví začátek doby podle odstavce 1 v časovém rozmezí od 7 hodin do 9 hodin a uvede jej ve školním řádu.“ (14/2005 Sb. § 4.)

2.3 Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (RVP PV) stanovuje mimo jiné obsah vzdělávání dětí předškolního věku v mateřské škole. Vzdělávací obsah se člení na pět vzdělávacích oblastí:

- Dítě a jeho tělo
- Dítě a psychika
- Dítě a ten druhý
- Dítě a společnost
- Dítě a svět

Jak už samotný název napovídá, jedná se o rámcový dokument, který ve své podstatě pracuje se čtyřmi cílovými kategoriemi. Jedná se o rámcové cíle (rozvíjení a učení dítěte), klíčové kompetence (soubor znalostí a dovedností, které má dítě na konci předškolního

vzdělávání znát a ovládat), dílčí cíle (specifické pro jednotlivé vzdělávací oblasti) a dílčí výstupy (tedy čeho má být konkrétně dosaženo).

„Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (dále také RVP PV) je závazný dokument, který vymezuje hlavní požadavky, podmínky a pravidla pro institucionální vzdělávání dětí předškolního věku. Stanovuje elementární vzdělanostní základ pro pedagogickou činnost mateřských škol, a pro přípravné třídy při základních školách. Představuje komplexní rámec a zásadní východisko pro tvorbu školních vzdělávacích programů (dále také ŠVP) a pro vlastní činnost učitelky/učitele v mateřské škole.“ (Průcha, Kořátková 2013, s. 74.)

S ohledem na povinné předškolní vzdělávání se Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání zmiňuje o tomto aspektu pouze v jednom krátkém odstavci a to vidíme jako stručnou informaci v rámci této změny předškolního vzdělávání. *„S účinností od 1. 1. 2017 je předškolní vzdělávání od počátku školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne pátého roku věku, do zahájení povinné školní docházky, povinné.“* (Smolíková 2004 (2017), s. 6.)

Přece pro učitelky mateřských škol je stěžejní obsah tohoto povinného předškolního vzdělávání. Je velká pravděpodobnost, že učitelky můžou postrádat informace k organizaci týkající se povinného předškolního ročníku a v některých případech nemusí být dostatečně informovány v rámci systému omlouvání nebo docházky dětí do mateřské školy.

2.3.1 Cíle předškolního vzdělávání

Cíle předškolního vzdělávání jsou směřovány k dosažení určitých konkrétních kompetencí, které jsou založeny na získávání a osvojování pravidel a norem chování, sociálních postojů, znalostí a dovedností a rozvoji schopností a osobnosti každého jedince. Cíle předškolního vzdělávání jsou také úzce spjaty s podmínkami, které školy vytvářejí proto, aby se v mateřských školách uskutečňovalo kvalitní a efektivní vzdělávání dětí předškolního věku.

„Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje

speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.“ (561/2004, § 33.)

Cíle předškolního vzdělávání je potřeba vnímat v širším kontextu, který se neomezuje pouze k získávání nových informací a dovedností. Tyto cíle jsou souborem životních kompetencí, které v sobě zahrnují etická a morální hlediska, občanské kompetence aj. Cílem vzdělávání obecně je vychovat plně socializovaného jedince, která je společensky prospěšný a je schopen participovat na sociálních hodnotách a bude proto přínosem pro společnost i celé sociokulturní prostředí.

„Cíle vzdělávání a výchovy formulované v Bílé knize vyplývají z individuálních i společenských potřeb. Vzdělávání se nevztahuje pouze k rozvoji rozumových schopností, ale i k osvojování sociálních a dalších dovedností, duchovních, morálních, estetických hodnot a žádoucích vztahů k ostatním lidem, k emocionálnímu a volnímu rozvoji a schopnosti jedince uplatnit se v měnících se podmínkách zaměstnanosti na trhu práce. Vzdělání je pojímáno v rovině osobního rozvoje, začleňování do života společnosti, formování občana a jako příprava na pracovní život.“ (Svobodová 2010, s. 15. – 16.)

3 SYSTÉM PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Pokud bychom se měli obecně zmínit o vzrůstajících trendech u nás i v zahraničí, můžeme pozorovat vzrůstající tendenci, která se snaží, aby mateřské školy, potažmo předškolní vzdělávání, navštěvovalo co nejvíce dětí příslušného věku. V tomto ohledu je tedy naše předškolní vzdělávání a přinejmenším to evropské za jedno. Myšlenka a mnohdy i realizace je tedy stejná jak u nás, tak v zahraničí. Nicméně co určitě není stejné, jsou podmínky, které mají mnohé země Evropské unie výrazně lepší. Ať už se jedná o podmínky, personální, materiální, stavebně technické či ekonomické, v tomto ohledu Česká republika za ostatními vyspělými zeměmi poněkud pokulhává.

„Když se celkově podíváme na situaci předškolního vzdělávání v Evropě i jinde ve světě, jedna okolnost je vskutku příznačná: současné postoje jak zahraničních odborníků, tak veřejnosti svědčí o vysoké důležitosti, kterou pro jednotlivce a celou společnost předškolní vzdělávání má. Zejména Evropská unie vyvíjí úsilí, aby se předškolní vzdělávání zdokonaľovalo a obsáhlo co nejvíce dětí příslušného věku. Proč je předškolní vzdělávání považováno za tak významné? Hlavním důvodem je, že společnost (její političtí představitelé, pedagogové, veřejnost) dospěla k poznání o vysoké užitečnosti předškolního vzdělávání – zatímco ve starších obdobích se předškolní vzdělávání chápalo jako méně významné, izolované od skutečného školního vzdělávání, a mateřské školy byly považovány spíše za instituce pro zaopatřování dětí zaměstnaných rodičů, v současné době je tomu jinak.“

(Průcha, Koťátková 2013, s. 143.)

3.1 Modely organizace předškolního vzdělávání v České republice

Podle Průchy, rozlišujeme dva modely organizace institucionálního předškolního vzdělávání. V České republice je uváděn separovaný systém. Tento systém se vyznačuje tím, že je oddělen stupeň raného vzdělávání (do 3 let věku dítěte) od předškolního vzdělávání (od 3 let). *„V separovaném systému je také typické to, že vzdělávací aktivity se realizují až v institucích předškolního vzdělávání (po 3. roce věku dětí), a tudíž i požadavky na kvalifikaci personálu jsou odlišené.“* (Průcha 2016, s. 147.). V některých zemích se uplatňuje jed-notný (integrováný) systém ECEC. V tomto systému je organizování raného a předškolního vzdělávání věkově společné až do zahájení školní docházky v základní škole. Kromě institucionálního vzdělávání existují i různé formy domácího raného/předškolního vzdělávání. *„Takové zařízení je v některých zemích regulované, tj. jeho*

poskytovatelé musejí splňovat nějaké minimální požadavky na zdravotní stav, na hygienické vybavení, na stravovací standarty, i když pedagogická kvalifikace se většinou nevyžaduje – např. rodinné školky ve Finsku“. (Průcha 2016, s. 148.)

3.2 Komparace předškolního vzdělávání se zahraničím

V evropských zemích tedy převládají primárně dva modely předškolního vzdělávání, a to školský model a rodinný model. Ze samotných názvů lze odvodit, že v prvním případě se vzdělávání uskutečňuje formou institucionální edukace, tedy zejména v předškolních zařízeních. Druhý model pak upřednostňuje domácí, rodinné vzdělávání, což je v současné době v předškolním kontextu možné i v České republice. Oba systémy však vyžadují splnění určitých podmínek, ze kterých se kvalitní a efektivní vzdělávání bude uskutečňovat.

Průcha s Kořátkovou se ve své publikaci zmiňují právě o těchto dvou zmíněných vzdělávacích systémech. Při školském modelu je vzdělávání uskutečňováno v mateřských školách, kdy jsou děti ve třídách povětšinou ve věkové homogenitě a vzdělávání zde zabezpečují kvalifikovaní předškolní učitelé. Tento model zastává většina zemí Evropy včetně České republiky. Naproti tomu, méně ortodoxnější rodinný model, je založen na principu vzdělávání buď v rodinném, nebo podobném prostředí. Skupiny dětí jsou tu věkově různorodější a třídy (skupiny) nejsou tolik početné, jako je tomu v mateřských školách. Tento model je specifický například pro Finsko. Jsou to jakási rodinná centra, v nichž se matky starají jak o své, tak i „cizí“ děti. (Průcha, Kořátková 2013, s. 74.)

3.2.1 Předškolní vzdělávání ve Finsku, Švédsku a Irsku

Zajímavým příkladem předškolního vzdělávání je již Průchou a Kořátkovou zmíněné Finsko. Podle statistik Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, které provedlo, v roce 2004 v zemích OECD průzkum vyplývá (čerpáno z článku a zpráv na webových stránkách Ministerstva školství a Školské správy), že ve Finsku navštěvuje mateřské školy téměř 96 % dětí předškolního věku, ať už se jedná o školní vzdělávání nebo vzdělávání rodinné. Možná by tento údaj nebyl nikterak překvapivý, pokud by ho neovlivňoval fakt, že ve Finsku není předškolní vzdělávání povinné a záleží tedy pouze na dobrovolnosti rodičů, zda své dítě k předškolnímu vzdělávání přihlásí či nikoliv.

„Ve Finsku má podle školského zákona každé dítě nárok na bezplatné předškolní vzdělávání, které začíná rok před povinnou školní docházkou. Účast předškolních dětí v něm je

dobrovolná. Předškolní vzdělávání je uskutečňováno v rámci mateřských či základních škol a probíhá v průběhu školního roku (190 dní v roce) průměrně 4 hodiny denně. Rodiče mohou své šestileté děti přihlásit k předškolnímu vzdělávání přes internet či telefon. Ve Finsku je oproti některým evropským státům, předškolní výuka součástí denní péče o dítě. Finské předškolní vzdělávání je často spojováno s pojmem Educare, v němž jsou navzájem pevně propojeny prvky výchovy, učení a péče. Tento systém vznikl z potřeby rodičů o celodenní péči o děti.“ (Šornová 2005)

Zajímavé je se pozastavit nad předškolním systémem v sousedním Švédsku. Mateřská škola je zde nepovinná a záleží tedy na rodičích, zda služby této instituce využijí či nikoli. Děti v posledním ročníku předškolního vzdělávání navštěvují ekvivalent naší přípravné třídy, kdy se připravují na základní vzdělávání. I přes fakt, že tato třída není nikterak povinná, je společenskou poptávkou dáno, že děti tento ročník automaticky navštěvují. Předškolní vzdělávání se uskutečňuje v mateřských školách, které jako u nás zřizují ve většině případů obce. Není však ničím výjimečným, že se předškolní vzdělávání uskutečňuje také v soukromých subjektech.

„Stát zajišťuje péči o děti ve věku od 1 do 12 let věku. Povinná školní docházka ve Švédsku začíná v 7 letech, ale většina 6letých dětí dobrovolně navštěvuje předškolní třídy, které je připravují pro plynulý přechod na primární stupeň vzdělávání. Před dovršením 6 let mohou děti pravidelně navštěvovat mateřskou školu, využívat denní péči o předškolní děti realizovanou v soukromých domech poskytovatelů nebo tzv. otevřenou předškolní péči. Mateřská škola (förskola) je předškolní zařízení, které pečuje o děti, jejichž rodiče pracují nebo studují, a pro děti, které mají pouze částečnou potřebu vzdělávacích aktivit. MŠ jsou v provozu celo-ročně většinu dne - v závislosti na potřebách rodičů. Poskytují vzdělávací aktivity pro 1-5leté děti. Děti jsou rozděleny do skupin čítajících 15 - 20 dětí.“ (Moravcová 2006)

Ve Švédsku jsou osnovy vzdělávání a péče v raném dětství (ECEC) celkově uceleny a to právně závazným dokumentem (curriculum), který se zabývá hodnotami a zásadami, dle nichž jsou vytvořeny programy pro vzdělávání a péči o děti. Součástí jsou i dokumenty, které ukazují, co se od zařízení a zaměstnanců očekává.

(Taguma, Litjens, Makowiecki 2013, s. 8.)

V Irsku začíná povinná školní docházka ve věku 6 let a všechny formy předškolního vzdělávání jsou nepovinné. Děti ve věku 4 let však mohou být zapsány do základních škol.

Téměř 40 % dětí ve věku 4 a prakticky všechny ve věku 5 let tak chodí na základní školu, kde je v rané třídě poskytována předškolní výchova.

Kromě zajištění provozu raných tříd pro děti na základních školách, financuje ministerstvo školství některé další specifické předškolní služby. **Ty zahrnují:**

- tzv. **Early Start Programm**, předškolní program pro děti z městsky znevýhodněných čtvrtí, u nichž nejvíce hrozí, že nebudou úspěšně vzdělávány. Celkový počet míst poskytnutých stávajícími 40 středisky Early Start je 1 650.

- **Projekt Rutland Street**, program v dublinské městské komunitě. Přestože tento projekt nebyl součástí programu Early Start, byl inspirací pro mnoho přístupů, které byly později do programu Early Start začleněny.

S výjimkou výše uvedeného, je vzdělávání a předškolní péče v Irsku poskytována mimo rámec formálního vzdělávacího systému, a to různorodým spektrem soukromých, komunitních a dobrovolných organizací, jež jsou popsány jako jesle, předškolní zařízení, dětské skupiny a služby péče o děti. Vládní investice v rámci těchto institucí jsou primárně prováděna Ministerstvem dětí a mládeže.

([online]. 3. 4. 2018. Dostupný z www: [https://www.education.ie/en/The-Education-System/Early-Childhood/.](https://www.education.ie/en/The-Education-System/Early-Childhood/))

Většina zemí Evropy nemá legislativně ukotveno, povinnost předškolního vzdělávání. Přes-to je velice vysoké procento docházky dětí na základě dobrovolnosti. Tento fakt lze subjektivně přičítat mentalitě obyvatel nebo také odlišnému sociokulturnímu prostředí. U nás je historicky zakotveno to, že co je povinné, co si společnost po nás vynucuje, to je automaticky přijímáno negativně a s nutnou dávkou despektu. V rámci praktické části bakalářské práce jsme pomocí dotazníku tedy zjišťovali, jaké opravdu jsou názory učitelek na legislativní změnu týkající se právě povinného předškolního vzdělávání.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CÍL PRAKTICKÉ ČÁSTI

Cílem praktické části je zjistit názory učitelek mateřských škol na změny v práci vyplývající z povinného předškolního vzdělávání. V rámci kvantitativního výzkumu jsme zvolili výzkumnou metodu dotazování. Jako výzkumný nástroj byl vytvořen škálový dotazník.

4.1 Metodologie výzkumu

4.1.1 Typ výzkumu

Vzhledem k cíli praktické části byl zvolen typ výzkumu – kvantitativní. Pokud hovoříme o kvantitativním výzkumu, musíme si uvědomit základní vlastnosti. Jak uvádí Gavora ve své publikaci *„Kvantitativní výzkum pracuje s číselnými údaji. Kvantitativní výzkum ve většině případů prověřuje existující pedagogickou teorii – poznatky, které jsou známy o pedagogickém jevu.“* (Gavora 2000, s. 31. - 32.).

4.1.2 Výzkumný problém

„Výzkum se zahajuje stanovením výzkumného problému. Výzkumník v něm přesně formuluje, co chce zkoumat. Výzkumný problém je základem, od kterého se odvíjejí všechny další kroky ve výzkumu.“ (Gavora 2000, s. 13.). Výzkumným problémem je v tomto případě **praxe učitelek mateřských škol procházející změnami, které se týkají povinného předškolního ročníku.**

4.1.3 Výzkumné otázky

Výzkumné otázky jsou v tomto případě tvořeny následovně. Jedna hlavní otázka a tři vedlejší. Hlavní otázka řeší celkové názory učitelek mateřských škol na povinný předškolní ročník, zbylé tři vedlejší otázky se opírají o jednotlivé dimenze dotazníku.

Hlavní výzkumná otázka:

Jaké jsou názory učitelek mateřských škol na povinný předškolní ročník?

Dílčí výzkumné otázky:

- 1) Jaké je postavení učitelky mateřské školy na základě změny týkající se povinného předškolního vzdělávání?
- 2) Jak učitelka hodnotí pravidla pro organizaci předškolního vzdělávání?

- 3) Jaká je v rámci povinného předškolního ročníku informovanost a spolupráce mezi subjekty mateřské školy?

4.1.4 Popis výzkumného souboru

V tomto kvantitativní výzkumu jsou výzkumným souborem učitelky mateřských škol Jihomoravského kraje ČR. K tomu, abychom mohli považovat výzkum za platný, bylo v rámci dostupnosti záměrně vybráno 49 mateřských škol na území Jihomoravského kraje. Pokud bychom se zaměřili podrobněji, jedná se o 126 oslovených učitelek mateřských škol. Tento soubor je brán za dostupný pro dotazníkové šetření.

V následujících tabulkách jsou uvedeny informace o věku oslovených učitelek a o délce jejich praxe v mateřské škole.

Tabulka 1: Věk učitelek mateřských škol

Věk		
Kategorie	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
20-40	57	52,78
41-55	40	37,04
56 a více	11	10,19
CELKEM	108	100,00

Z tabulky č. 1 je patrné, že nejvíce respondentů spadá do kategorie ve věku 20 - 40 let. Dále pak s 37,04% jsou respondenti ve věku 41-55 let. Nejméně obsazená věková kategorie dotazovaných je ve věku 56 a více let.

Tabulka 2: Délka praxe učitelek v mateřských školách

Praxe		
Kategorie	Počet odpovědí	Vyjádřeno v %
0-15	66	61,11
16-30	19	17,59
31 a více	23	21,30
CELKEM	108	100,00

Z tabulky č. 2 je patrné, že z dotazovaných učitelek má většina (61,11 %) praxi 0 – 15 let. 17,59 % učitelek uvedlo praxi v kategorii 16 – 30 let. Nejméně procent dotazovaných učitelek (21,30 %) má praxi ve věku 31 a více let.

4.1.5 Zvolená metoda výzkumu

Pro zjištění názorů učitelek mateřských škol na povinný předškolní ročník byla zvolena metoda dotazování, tedy dotazník. Na základě stanoveného cíle praktické části bakalářské práce, vznikl škálový dotazník s pětistupňovou škálou od možnosti 1 – naprosto nesouhlasím po možnost 5 – naprosto souhlasím. Tento dotazník je anonymní a obsahuje celkově 19 položek. **Viz. příloha č. 1.**

Jednotlivé položky dotazníku spadají do tří dimenzí:

1. Dimenze: Postavení učitelky mateřské školy v systému povinného předškolního vzdělávání.
2. Dimenze: Pravidla pro organizaci předškolního vzdělávání v rámci školského systému.
3. Dimenze: Informovanost a spolupráce týkající se práce učitelky mateřské školy.

4.2 Předvýzkum

Předvýzkum proběhl na začátku ledna 2018 u 5 učitelek v jedné mateřské škole. Na základě osobního vyjádření učitelek k dotazníku, byl dotazník ve spolupráci s vedoucím bakalářské práce upraven. Drobné úpravy byly provedeny v otázce č. 1. a v otázce č. 5. Úpravy byly zaměřeny na konkrétní vyjádření daných položek tak, aby byla položka snadno pochopitelná. V dalších položkách dotazníku se již problém nenaskytl.

4.3 Sběr dat

Sběr dat proběhl ve dnech od 13. 1. 2018 do 14. 2. 2018. Nejprve byl dotazník osobní formou doručen do 10 mateřských škol na území Jihomoravského kraje. Jelikož návratnost nebyla dle představ, byl dotazník rozeslán i elektronickou formou prostřednictvím formuláře v aplikaci Disk Google. Elektronickou formou byl dotazník doručen do 39 mateřských škol Jihomoravského kraje. Celkově bylo osloveno 126 učitelek. Po shromáždění všech dotazníků jsme dospěli k návratnosti 85,714 %, tedy počtu 108 respondentek.

4.4 Výsledky výzkumu a interpretace získaných dat

Výsledky výzkumu byly zpracovány pomocí programu Microsoft Excel, kdy dané hodnoty odpovědí byly sečteny a vyhodnoceny aritmetickým průměrem. *Tedy nejnižší hodnoty zastupují nesouhlas a ty nejvyšší hodnoty naopak vyjadřující souhlas.* Položky jsou prezento-

vány v přehledných tabulkách, dále pak i graficky. Nejprve jsou vyhodnoceny souhrnné výsledky a jednotlivé dimenze dotazníku. Následně pak jsou vyhodnoceny i jednotlivé položky dotazníku a to již i s grafy, které byly u jednotlivých položek použity vzhledem k snadnější orientaci v daných výsledcích.

4.4.1 Souhrnné výsledky všech položek dotazníku

Tabulka 3: Souhrnné výsledky všech položek dotazníku od naprostého nesouhlasu po naprostý souhlas dle AP

Souhrnné výsledky všech položek	AP
7. Školský systém se vhodným směrem rozvíjí.	1,91
8. Učitelka pozitivně přistupuje ke změnám v legislativě pro předškolní vzdělávání.	2,33
12. Individuální vzdělávání pro splnění povinné předškolní docházky je pro dítě vhodným řešením.	2,48
11. Rodiče hodnotí kladně povinné předškolní vzdělávání.	2,52
4. Povinné předškolní vzdělávání je pro učitelku pozitivní změnou v rámci předškolního vzdělávání.	2,56
14. Dostupné informace k povinnému předškolnímu vzdělávání jsou pro učitelku srozumitelné.	2,89
9. Povinný předškolní ročník povede ke zlepšení docházky dětí do mateřské školy.	2,93
10. Vysokoškolské vzdělání učitelky mateřské školy přispívá ke kvalitě předškolního vzdělávání.	3,31
16. Učitelka má možnost sdílet zkušenosti s pedagogy z mateřských škol ve svém okolí.	3,34
1. Na učitelku jsou kladeny vysoké požadavky pro práci s dětmi staršími 5 let v mateřské škole.	3,36
13. Pravidla pro omlouvání dítěte z povinného předškolního vzdělávání jsou důležitá.	3,50
15. Informace o změnách legislativy ze strany ředitele/ředitelky MŠ jsou učitelce poskytnuty včas.	3,52
18. Učitelka mateřské školy je důkladně informována o změnách týkajících se předškolního vzdělávání.	3,55
5. Pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí je povinný předškolní ročník nutný.	3,94
2. Vyplňování pedagogické dokumentace je pro učitelku aktuálně náročné.	4,06
6. Současné legislativní změny mohou vzbuzovat v učitelce napětí.	4,26
3. Práce učitelky v mateřské škole je naplňující.	4,29
17. Informace k zápisu dětí do mateřské školy jsou rodičům včas poskytnuty.	4,31
19. V rámci povinného předškolního vzdělávání je nutná spolupráce mezi učitelkou mateřské školy a zákonnými zástupci dětí.	4,61

Jak vyplývá z údajů uvedených v tabulce č. 3, jsou výsledky všech položek seřazeny dle aritmetického průměru (AP = 1,91 – 2,93 spíše nesouhlasné názory, AP = 3,31 – 3,36 jsou názory průměrně vnímány a AP = 3,50 – 4,61 názory příklánějící se k souhlasu). Vidíme, že mezi položky s velmi nízkým průměrem spadá např.: Školský systém, který se v tomto

případě, dle dosažené hodnoty vhodným směrem nerozvíjí. Taktéž položka č. 9 je na rozhraní s (AP = 2,93), která zjišťuje názor na docházku dětí do mateřské školy v rámci povinného předškolního ročníku. Tyto položky s nižším průměrem byly vyhodnoceny spíše nesouhlasným vyjádřením.

Dalším faktem jsou položky s průměrem (AP = 3,31 – 3,36), které se vztahují k hodnotám s průměrem, tedy nepřiklání se ani k souhlasu ani k nesouhlasu. Můžeme tvrdit, že jsou v průměru k daným číslům AP. Pokud se podívat na položku s (AP 3,34), která se zaměřuje na spolupráci mezi učitelkami ve svém okolí, je zřejmé, že učitelky pravděpodobně nemají dostatek možností k tomu, aby sdílely zkušenosti s ostatními pedagogy ve svém okolí. Ná-zory zde nemají přesné vyhodnocení a jsou tedy v průměru.

Pokud vycházíme z položek, u kterých je (AP = 3,50 – 4,61), vidíme, že na tyto položky jsou názory směřující k souhlasným výpovědím. Mezi položku s nevyšším průměrem se řadí spolupráce mezi učitelkou a zákonným zástupcem v rámci povinného předškolního vzdělávání. Taktéž, i položka s (AP = 4,29) se přiklání k souhlasu a tedy vyplývá, že, i když dle názorů učitelek se školský systém vhodným směrem nerozvíjí, stále je práce učitelky v mateřské škole naplňující.

4.4.2 Dimenze Postavení učitelky mateřské školy v systému povinného předškolního vzdělávání.

Tabulka 4: Výsledky položek dimenze Postavení učitelky mateřské školy v systému povinného předškolního vzdělávání od naprostého nesouhlasu po naprostý souhlas dle AP.

Dimenze Postavení učitelky mateřské školy v systému povinného předškolního vzdělávání.	AP
Povinné předškolní vzdělávání je pro učitelku pozitivní změnou v rámci předškolního vzdělávání.	2,56
Na učitelku jsou kladeny vysoké požadavky pro práci s dětmi staršími 5 let v mateřské škole.	3,36
Pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí je povinný předškolní ročník nutný.	3,94
Vyplňování pedagogické dokumentace je pro učitelku aktuálně náročné.	4,06
Práce učitelky v mateřské škole je naplňující.	4,29

Položky v tabulce č. 4, zjišťují postavení učitelky k povinnému předškolnímu vzdělávání. V rámci této dimenze odpovědělo všech 108 učitelek mateřských škol.

Jak můžeme vidět, položka s (AP = 2,56), která se týká povinného předškolní vzdělávání, se spíše přiklání k nesouhlasnému názoru. Zajímavý je výsledek u položky zmiňující vysoké požadavky na práci s dětmi staršími 5 let v mateřské škole (AP = 3,36). Taktéž můžeme vidět položku (kdy AP = 3,94), nám jasně ukazuje souhlasné názory na potřeby povinného předškolního vzdělávání pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí.

Učitelky našeho výzkumu souhlasí s vysokou náročností týkající se vyplňováním pedagogické dokumentace (AP = 4,06). Je již zřejmé, že s nejvyšším aritmetickým průměrem (AP = 4,29) je položka týkající se práce učitelky. Z výzkumu jsme tedy zjistili, že práce učitelky mateřské školy je naplňující i přes změny, které vyšly v platnost 1. 1. 2017 a týkají se povinného předškolního ročníku.

4.4.3 Dimenze Pravidla pro organizaci předškolního vzdělávání v rámci školského systému.

Tabulka 5: Výsledky položek dimenze Pravidla pro organizaci předškolního vzdělávání v rámci školského systému od naprostého nesouhlasu po naprostý souhlas dle AP.

Dimenze Pravidla pro organizaci předškolního vzdělávání v rámci školského systému	AP
Školský systém se vhodným směrem rozvíjí.	1,91
Učitelka pozitivně přistupuje ke změnám v legislativě pro předškolní vzdělávání.	2,33
Individuální vzdělávání pro splnění povinné předškolní docházky je pro dítě vhodným řešením.	2,48
Rodiče hodnotí kladně povinné předškolní vzdělávání.	2,52
Povinný předškolní ročník povede ke zlepšení docházky dětí do mateřské školy.	2,93
Vysokoškolské vzdělání učitelky mateřské školy přispívá ke kvalitě předškolního vzdělávání.	3,31
Pravidla pro omlouvání dítěte z povinného předškolního vzdělávání jsou důležitá.	3,50
Současné legislativní změny mohou v učitelce napětí.	4,26

Z tabulky č. 5 je patrné, že se jedná o dimenzi, která se zaměřuje na pravidla pro organizaci předškolního vzdělávání v rámci školského systému. V dimenzi zjišťujeme názory, které nás zajímají, vzhledem ke změně organizaci předškolního vzdělávání, týkající se povinného předškolního ročníku. I v této dimenzi bylo taktéž všech 108 odpovědí.

Nejnižší dosažená hodnota AP za tuto dimenzi (AP = 1,91) je položka, která zahrnuje školský systém a jeho rozvoj. Vzhledem k výpovědím jsme zjistili, že pro učitelky se školský systém neubírá vhodným směrem. Podobně se dá přihlédnout i k položce legislativně za-

měřené, která se svým ($AP = 2,33$) taktéž spadá k nižšímu průměru. Dále pak individuální forma povinného předškolního vzdělávání (kdy $AP = 2,48$) dle učitelek není vhodnou formou. Proč tomu tak je, si můžeme v rámci výzkumu jednoduše vysvětlit. Mateřská škola jako institucionální vzdělávání, je pro dítě velmi vhodnou formou. Učitelka má kompetence k tomu, aby rozvoj dítěte odpovídal jeho věku v rámci všech oblastí vývoje. Dítě již v 5 letech má potřebu trávit čas s vrstevníky a to mateřská škola poskytuje v rámci her, činností a dalších aktivit. Je důležité si uvědomit, že i když je povinný předškolní ročník poměrně krátkou dobu v praxi, je nutné zjistit názory na tuto problematiku, která je velmi aktuálním tématem v rámci předškolního vzdělávání.

Dále pak můžeme vidět položku (kdy $AP = 2,93$) směřuje k průměrné hodnotě a tedy nedokážeme vyhodnotit, do jaké míry učitelky souhlasí nebo nesouhlasí.

Pokud vycházíme z pravidel pro omlouvání dětí z povinného předškolního vzdělávání, považujeme pravidla za důležitou roli. V rámci výzkumu jsme tedy vyhodnotili tuto položku s ($AP = 3,50$), kdy názory jsou spíše souhlasné a učitelky se přiklání k potřebě dodržování pravidel omlouvání dětí z povinného předškolního ročníku. Jestliže, by pravidla ze strany zákonných zástupců a učitelek nebyla dodržována, povinnost by neměla smysl.

S nejvyšším aritmetickým průměrem této dimenze ($AP = 4,26$), je položka, týkající se legislativních změn. Dle odpovědí učitelek mohou legislativní změny vzbuzovat v učitelkách napětí.

4.4.4 Dimenze Informovanost a spolupráce týkající se práce učitelky mateřské školy.

Tabulka 6: Výsledky položek dimenze Informovanost a spolupráce týkající se práce učitelky mateřské školy od naprostého nesouhlasu po naprostý souhlas dle AP.

Dimenze Informovanost a spolupráce týkající se práce učitelky mateřské školy.	AP
Dostupné informace k povinnému předškolnímu vzdělávání jsou srozumitelné.	2,89
Učitelky mají možnost sdílet zkušenosti s pedagogy z mateřských škol ve svém okolí.	3,34
Informace o změnách legislativy ze strany ředitele/ředitelky MŠ jsou učitelkám poskytnuty včas.	3,52
Učitelky mateřských škol jsou důkladně informovány o změnách týkajících se předškolního vzdělávání.	3,55
Informace k zápisu dětí do mateřské školy jsou rodičům včas poskytnuty.	4,31
V rámci povinného předškolního vzdělávání je nutná spolupráce mezi učitelkami mateřských škol a zákonnými zástupci dětí.	4,61

Z tabulky č. 6 vyplývá, že dimenze zaměřena na informovanost a spolupráci se aritmetickým průměrem nedostala mezi celkově posuzované položky s nesouhlasným vyjádřením. (objevilo se to jen v případě této dimenze). Nejnižší hodnotu tedy vidíme s ($AP = 2,89$), kdy názor na dostupné informace k povinnému předškolnímu vzdělávání se nepřiklání ani k souhlasu/ nesouhlasu. Daná hodnota AP je v průměru hodnot a tedy nedokážeme konstatovat, zda dostupné informace jsou pro učitelky srozumitelné.

Naopak, položka s hodnotou ($AP = 3,55$) zastupuje zřejmý souhlas. Učitelky souhlasí, že jsou důkladně informovány o změnách týkajících se povinného předškolního vzdělávání.

Nejvyšší hodnota této dimenze je pak ($AP = 4,61$), kdy je položka zaměřena na spolupráci mezi učitelkami mateřských škol a zákonnými zástupci dětí. Můžeme vidět, že taková hodnota jasně směřuje k souhlasnému tvrzení a tedy s názorem, že i spolupráce mezi učitelkou a zákonným zástupcem je velmi důležitý krok v rámci povinného předškolního ročníku. Pokud by spolupráce nebyla dostatečná, může se projevit např.: nedůslednost docházky do mateřské školy.

4.4.5 Jednotlivé položky dotazníku

Výsledky položek dotazníku jsou z počtu daných odpovědí vyhodnoceny AP.

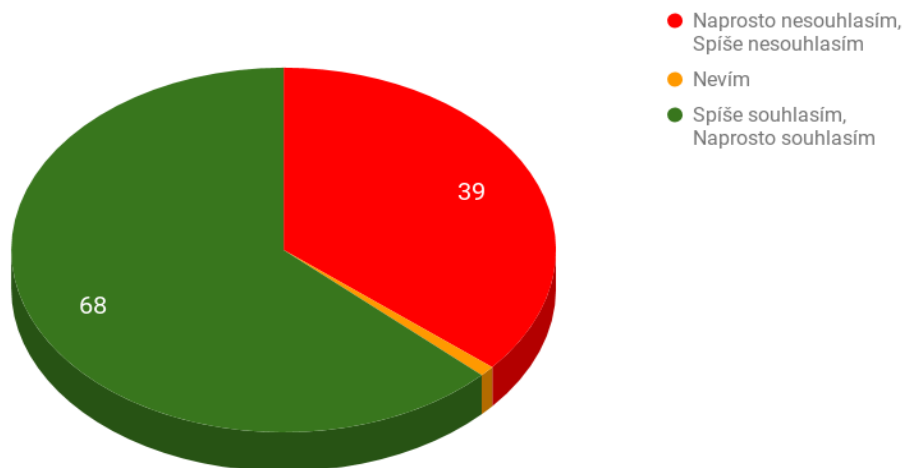
($AP =$ nejnižší hodnota je dána naprostým nesouhlasem, nejvyšší hodnota naprostým souhlasem).

Tabulka 7: Vyhodnocení položky dotazníku č.1

1. Na učitelku jsou kladeny vysoké požadavky pro práci s dětmi staršími 5 let v mateřské škole.	
Odpovědi	Počet odpovědí
Naprosto nesouhlasím	7
Spíše nesouhlasím	32
Nevím	1
Spíše souhlasím	51
Naprosto souhlasím	17
Celkem odpovědí	108
AP	3,36

Graf 1: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Počet odpovědí

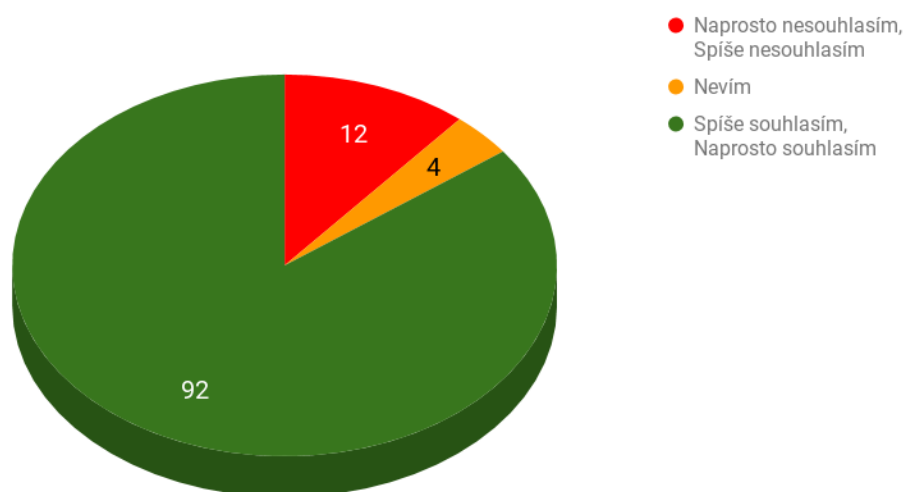
Z tabulky č. 7 s ($AP = 3,36$) je patrné, že na učitelky mateřských škol jsou v určité míře kladeny vysoké požadavky pro práci s dětmi staršími 5 let v mateřské škole. Pokud se zaměříme např. na kontrolu docházky dětí, kdy učitelky musí případně řešit neomluvené dny, je to další povinnost, kterou učitelka musí vykonat a proto musí vynaložit ještě větší úsilí pro práci s dětmi staršími 5 let.

Tabulka 8: Vyhodnocení položky dotazníku č.2

2. Vyplňování pedagogické dokumentace je pro učitelku aktuálně náročné	
Odpovědi	Počet odpovědí
Naprosto nesouhlasím	1
Spíše nesouhlasím	11
Nevím	4
Spíše souhlasím	57
Naprosto souhlasím	35
Celkem odpovědí	108
AP	4,06

Graf 2: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Počet odpovědí

Z tabulky č. 8 s (AP = 4,06) je patrné, že učitelky mateřských škol spíše souhlasí s položkou a tedy vyplňování pedagogické dokumentace je pro učitelky aktuálně náročné. Pokud se zaměříme na dokumentaci týkající se omlouvání dětí, diagnostikování, evaluaci a všech důležitých dokumentů pro vyplnění v rámci předškolního vzdělávání, z výzkumu nám vyplývá, že jsou učitelky pravděpodobně přehlceny stálým vyplňováním a elán práce s dětmi jich může v určité míře opouštět. Ano, dokumentace je důležitá, ale musíme přihlížet i na systematičnost práce učitelky, aby se její profese nezměnila na úřednici.

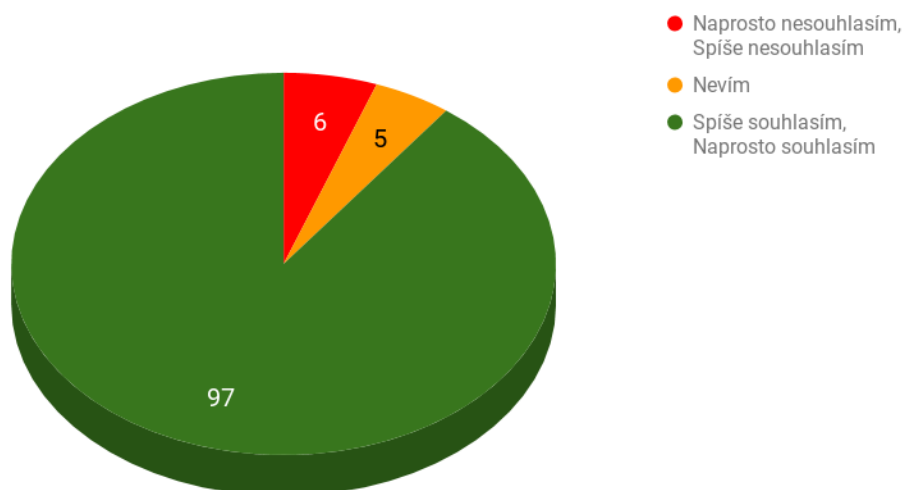

Tabulka 9: Vyhodnocení položky dotazníku č.3

3. Práce učitelky v mateřské škole je naplňující.	
Odpovědi	Počet odpovědí
Naprosto nesouhlasím	1
Spíše nesouhlasím	5
Nevím	5
Spíše souhlasím	48
Naprosto souhlasím	49
Celkem odpovědí	108
AP	4,29

Graf 3: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Počet odpovědí

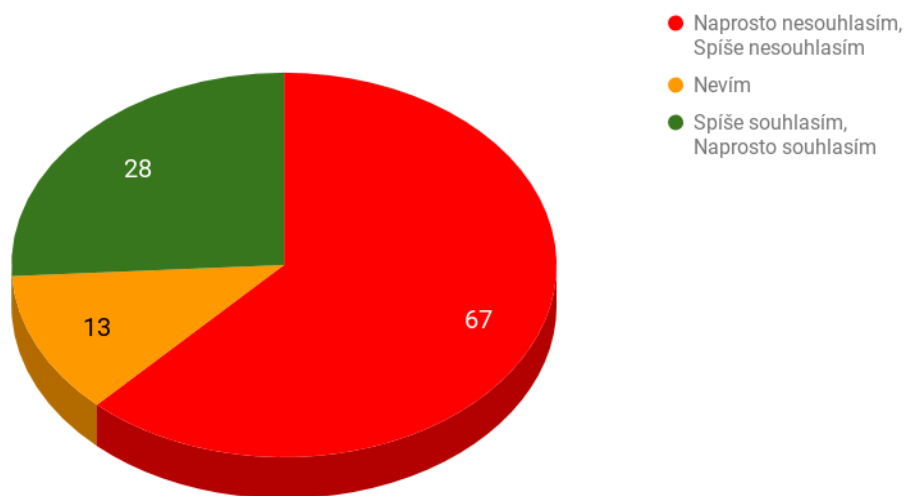
Z tabulky č. 9 s (AP = 4,29) je patrné, že učitelky ve velké míře s položkou souhlasí a práce učitelky v mateřské škole je pro ně naplňující. Je důležité podotknout, že v předešlých položkách dotazníku učitelky zastupovaly spíše negativní vyjádření k předškolnímu vzdělávání. Proč tomu tak tedy je, že s touto položkou souhlasí? Když si uvědomíme, že pro učitelky by měla být jejich práce posláním, pravděpodobně dokážou přijmout i ty změny, které jim zpočátku nejsou příjemné. Přesněji řečeno, učitelky si svou práci přizpůsobí k tomu, aby je naplňovala.

Tabulka 10: Vyhodnocení položky dotazníku č.4

4. Povinné předškolní vzdělávání je pro učitelku pozitivní změnou v rámci předškolního vzdělávání.	
Odpovědi	Počet odpovědí
Naprosto nesouhlasím	14
Spíše nesouhlasím	53
Nevím	13
Spíše souhlasím	23
Naprosto souhlasím	5
Celkem odpovědí	108
AP	2,56

Graf 4: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Počet odpovědí

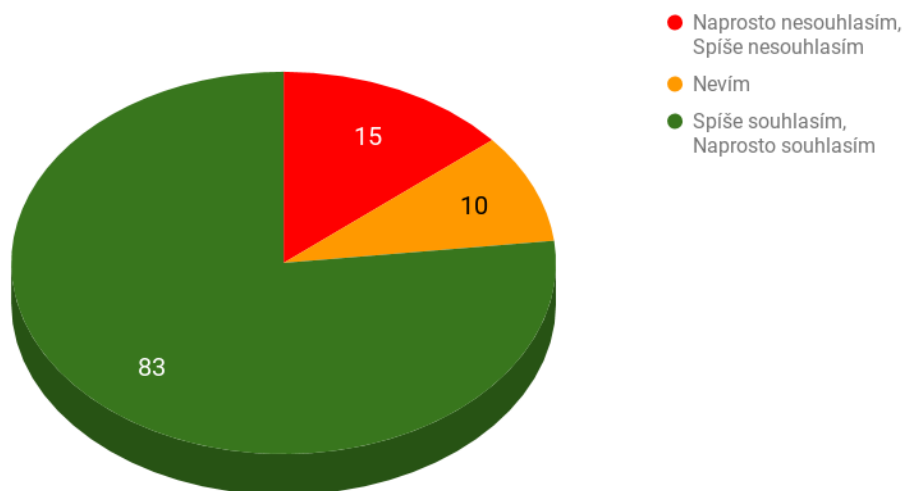
Z tabulky č.10 s (AP = 2,56) je patrné, že učitelky s položkou spíše nesouhlasí. Tedy, že povinné předškolního vzdělávání až tak není pro učitelky pozitivní změnou v rámci předškolního vzdělávání. Proč? Pravděpodobně, že se změnou přišly možná nejasné informace, více administrativy a jiné otázky, které v učitelkách vzbuzují negativitu a postrádají smysl své práce. Myslíme si, že povinné předškolní vzdělávání potřebuje v praxi čas, aby učitelky dostatečně dospěly k systému organizace své práce. Pokud učitelka bude mít přehled a systém, bude naplněna její osobní motivace k práci.

Tabulka 11: Vyhodnocení položky dotazníku č.5

5. Pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí je povinný předškolní ročník nutný.	
Odpovědi	Počet odpovědí
Naprosto nesouhlasím	1
Spíše nesouhlasím	14
Nevím	10
Spíše souhlasím	49
Naprosto souhlasím	34
Celkem odpovědí	108
AP	3,94

Graf 5: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Počet odpovědí

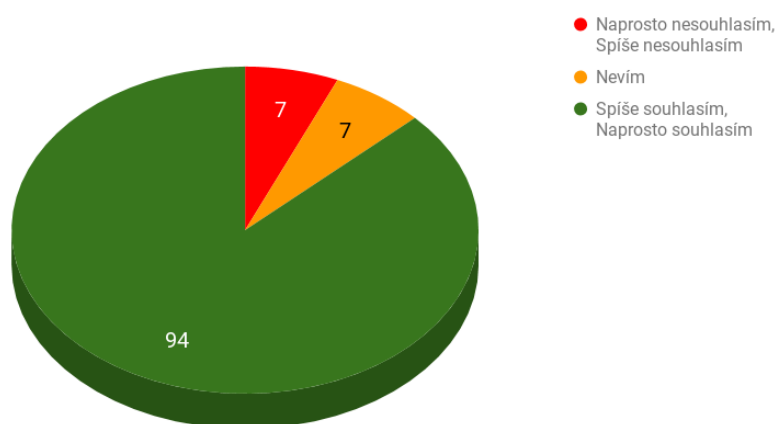
Z tabulky č.11 s (AP = 3,94) je patrné, že se učitelky přiklání k souhlasu a tedy schvalují, dokonce požadují nutnost povinného předškolního ročníku pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí. Pokud se zaměříme na tyto děti, je již známé, že postrádají určitý rámec vzdělávání. V sociálně znevýhodněném prostředí v některých případech zákonný zástupce nemá přehled a nejeví zájem o vzdělávání. Tato forma je velmi pozitivní pro tyto děti. Tudiž povinnost předškolního vzdělávání je smyslem tohoto záměru a učitelky to pokládají za velmi přijatelné stanovisko.

Tabulka 12: Vyhodnocení položky dotazníku č.6

6. Současné legislativní změny mohou v učitelce napětí.	
Odpovědi	Počet odpovědí
Naprosto nesouhlasím	3
Spíše nesouhlasím	4
Nevím	7
Spíše souhlasím	42
Naprosto souhlasím	52
Celkem odpovědí	108
AP	4,26

Graf 6: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Počet odpovědí

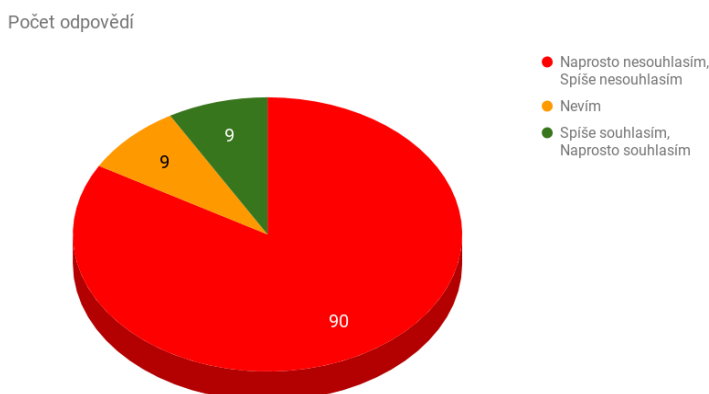

Z tabulky č. 12 s (AP= 4,26) je patrné, že učitelky s touto položkou souhlasí a zastávají názoru, že legislativní změny mohou v učitelkách vzbuzovat určitou míru napětí. Pokud se nad tímto názorem zamyslíme, je patrné, že legislativní změny jsou velmi oblíbeným a stále probíhajícím děním v naší společnosti. Učitelky jsou pravděpodobně přehlceny vlnou změn, a proto ke změnám přistupují s napětím. Pokud se zaměříme na povinný předškolní ročník, který v RVP PV je popsán v jednom odstavci, je zřejmé, že si učitelky pokládají nezodpovězené otázky k tomuto stanovisku. Myslíme si, že i systematická informovanost v rámci předávání legislativních úprav, by pomohla překonávat napětí učitelek a ty by měly větší zájem přijímat tyto změny.

Tabulka 13: Vyhodnocení položky dotazníku č.7

7. Školský systém se vhodným směrem rozvíjí.	
Odovědi	Počet odovědi
Naprostu nesouhlasím	37
Spíše nesouhlasím	53
Nevím	9
Spíše souhlasím	9
Naprostu souhlasím	0
Celkem odovědi	108
AP	1,91

Graf 7: Odovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

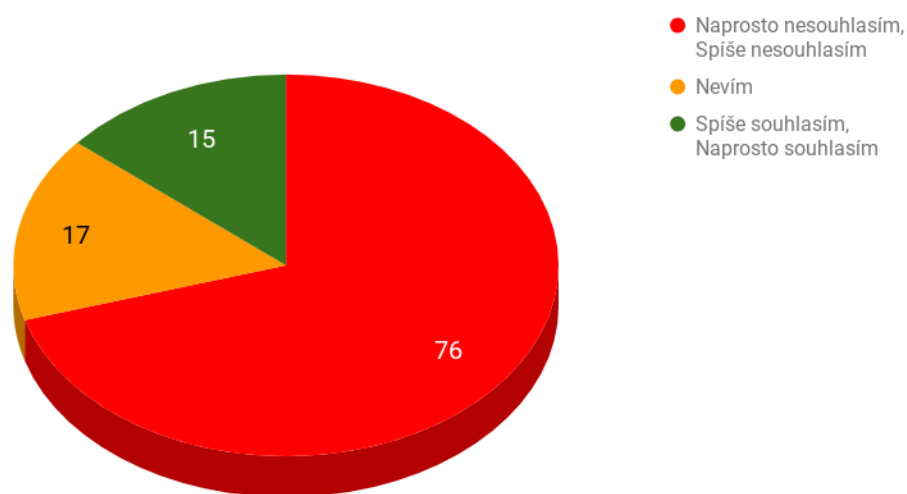
V tabulce č.13 s (AP=1,91) je patrné, že učitelky zastávají názoru, podle něhož se školský systém neubírá správným směrem. Proč tomu tak v praxi je, dokážeme stručně vysvětlit. Myslíme si, že nejvíce negativního přístupu vyplynulo ze změn jakožto předškolního vzdělávání pro děti od 2 let a zároveň povinný předškolní ročník pro děti od 5 let. Přijmout hned dvě nová stanoviska, je pro učitelky stresující. Pokud bychom se zaměřily na povinný předškolní ročník, není dostatečně popsána organizace tohoto povinné předškolního ročníku (kolik může mít dítě omluvených hodin, aby splnilo docházku, jak postupovat při přezkoušení v rámci individuálního vzdělávání aj.) Učitelky nemají dostatek přesných, srozumitelných informací a možná proto, se podle nich školský systém vhodným směrem nerozvíjí. Nikoli, berme na vědomí, že tato změna týkající se povinného předškolního ročníku je poměrně aktuální a v souvislosti s danou praxí učitele je požadována soustavná, smysluplná organizace jejich pedagogické práce tak, aby byla pro ně motivujícím k dalším krokům.

Tabulka 14: Vyhodnocení položky dotazníku č.8

8. Učitelka pozitivně přistupuje ke změnám v legislativě pro předškolní vzdělávání	
Odpovědi	Počet odpovědí
Naprosto nesouhlasím	12
Spíše nesouhlasím	64
Nevím	17
Spíše souhlasím	14
Naprosto souhlasím	1
Celkem odpovědí	108
AP	2,33

Graf 8: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Počet odpovědí

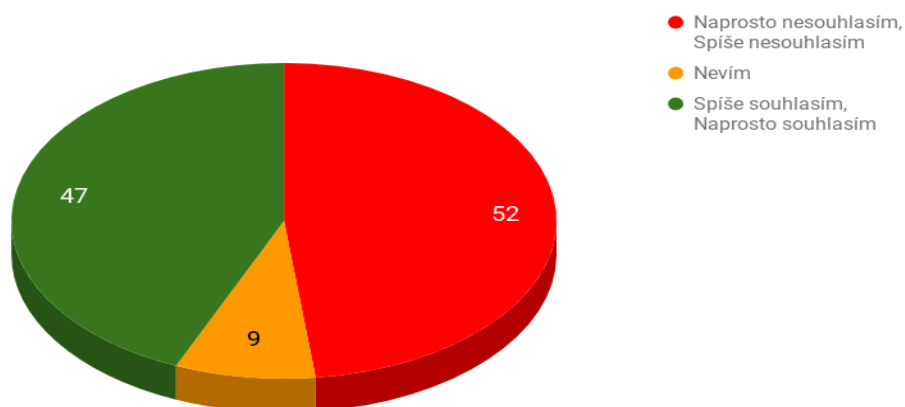
Z tabulky č. 14 s ($AP = 2,33$) je patrné, že učitelky ke změnám v legislativě pro předškolní vzdělávání nepřistupují pozitivně. Jak již jsme zmiňovali v předešlé položce, jsou v rámci legislativy týkající se předškolního vzdělávání negativní postoje. Proč učitelky mají takový problém pozitivně přistupovat ke změnám legislativy? Je to jednoduché. Opět se dostáváme k náležitosti, kdy učitelky např.: Postrádají smysl změny v důsledku nedostatečné informovanosti. Taktéž s tím vším může souviset i spolupráce MŠMT se subjekty mateřských škol, která pravděpodobně dle našeho výzkumu nezastává pozitivitu od učitelek.

Tabulka 15: Vyhodnocení položky dotazníku č.9

9. Povinný předškolní ročník povede ke zlepšení docházky dětí do mateřské školy.	
Odpořvědi	Počer odpovředi
Napřosto nesouhlasím	15
Spířše nesouhlasím	37
Nevím	9
Spířše souhlasím	35
Napřosto souhlasím	12
Celkem odpovředi	108
AP	2,93

Graf 9: Odpovředi na tuto položku jsou graficky znázornřeny pro snazři orientaci ve vřsledcích.

Počer odpovředi

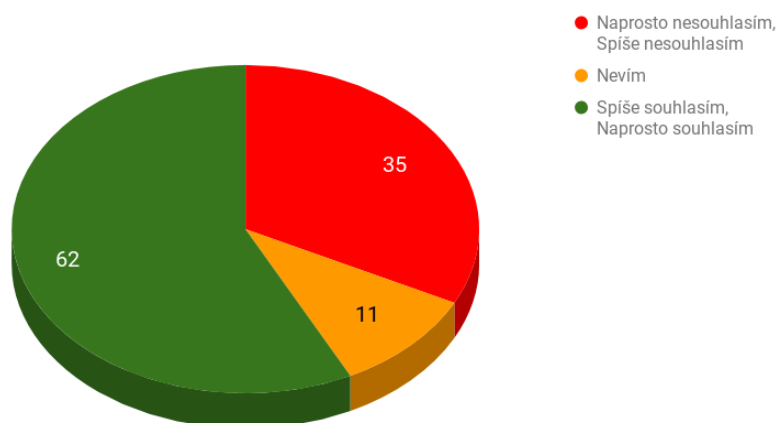
Z tabulky ř. 15 s (AP = 2,93) je patřné, ře nemůřžeme jasnř říci, zda učitelky s položkou souhlasí nebo ne. Dle našeho názoru, je povinný předřkolní ročník v praxi krátkou dobu a učitelky jeřře neví, zda povinný předřkolní ročník povede ke zlepřeni docházky dětí do mateřské řkoly. Pokud se ale zamyslíme, je možně, ře docházka dětí do mateřské řkoly v blížkých letech bude stoupat. Ovřem záleři na postavení učitelek, zda dokážou obhájit zákonným zástupcům povinný předřkolní ročník, který možná bude zastupovat své nenahradielné místo v rámci předřkolní vzdělávání. Samozřejmř, opřt musíme zmínit dobř zvolený systém učitelky mezi subjekty mateřské řkoly, aby organizace povinného předřkolního vzdělávání měla smysl a děti i rodiče jevíli o povinný ročník zájem. Taktěř záleři na rodičích, jakou formu povinného předřkolního vzdělávání pro své dítě zvolí, zda individuální vzdělávání nebo každodenní docházku dítěte do mateřské řkoly.

Tabulka 16: Vyhodnocení položky dotazníku č.10

10. Vysokoškolské vzdělání učitelky mateřské školy přispívá ke kvalitě předškolního vzdělávání.	
Odpovědi	Počet odpovědí
Naprosto nesouhlasím	10
Spíše nesouhlasím	25
Nevím	11
Spíše souhlasím	46
Naprosto souhlasím	16
Celkem odpovědí	108
AP	3,31

Graf 10: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Počet odpovědí

Z tabulky č. 16 s ($AP = 3,31$) je patrné, že učitelky na danou položku nemají specifický názor a zastávají spíše průměru daných hodnot. Jak je tedy možné, že názor není ani souhlasný/nesouhlasný? Co nám z toho vyplývá? Učitelky pravděpodobně nemají dostatek informací o vhodnosti vysokoškolského vzdělávání, které jim umožní kvalitu pro edukaci dětí v mateřské škole. Jsme si jisti, že poměrně velká část učitelek ve středním věku se k tomuto stanovisku vyhýbají, přitom nejsou dostatečně poučeny, jak je pro ně další vzdělání důležité v rámci jejich práce. Jsme toho názoru, že učitelka by měla mít vysokoškolské vzdělání zaměřené na učitelství pro MŠ, jelikož toto vzdělání přispívá ke kvalitě předškolního vzdělávání a zároveň učitelce nabízí nové pohledy na práci.

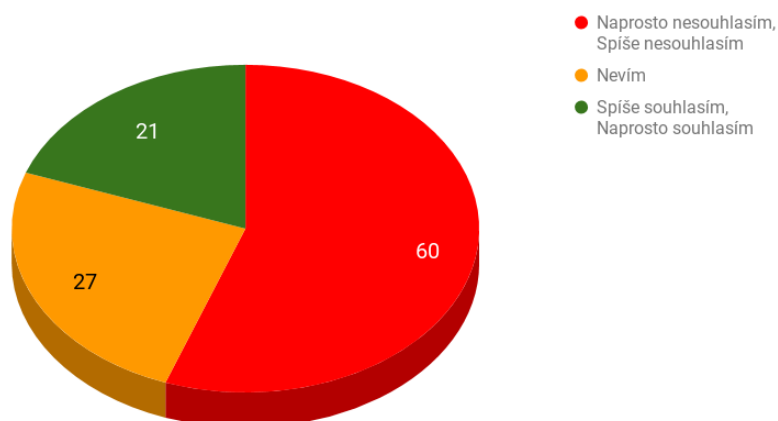

Tabulka 17: Vyhodnocení položky dotazníku č.11

11. Rodiče hodnotí kladně povinné předškolní vzdělávání	
Odpovědi	Počet odpovědí
Naprosto nesouhlasím	15
Spíše nesouhlasím	45
Nevím	27
Spíše souhlasím	19
Naprosto souhlasím	2
Celkem odpovědí	108
AP	2,52

Graf 11: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Počet odpovědí

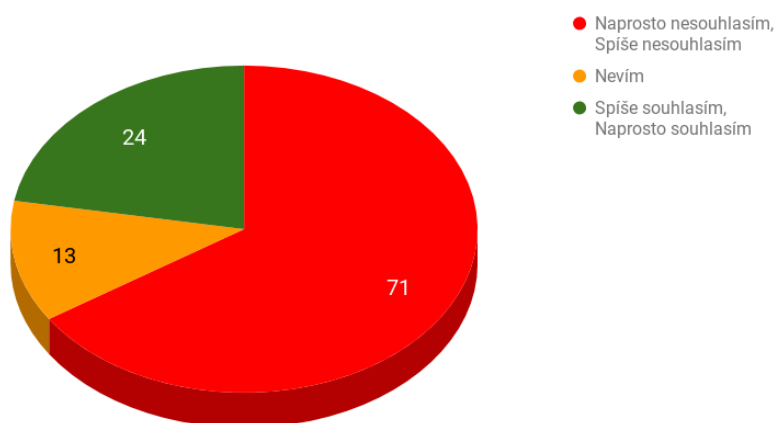
Z tabulky č. 17 s (AP = 2,52) je patrné, že učitelky se přiklání ke středu hodnot AP a tedy nelze jasně říci, zda rodiče hodnotí kladně povinné předškolní vzdělávání nebo naopak. V rámci získaných dat si položíme otázku. Proč učitelky nezastávají souhlas nebo nesouhlas? Podle našeho názoru, se některé učitelky v rámci své praxe poprvé setkávají s povinným předškolním vzděláváním, a jelikož tato forma vzdělávání je poměrně aktuální, nedokážou zastupovat názor souhlasu/nesouhlasu. Je potřeba čas, aby učitelky ve spolupráci s rodiči zajistili zpětnou vazbu na povinný předškolní ročník. V takovém případě i někteří rodiče nedokážou přesně říci svůj názor na věc, zda tedy souhlasí nebo nesouhlasí s povinným předškolním vzděláváním. Pravděpodobně praxe učitelek nám zajistí to, abychom v blízké době tyto názory zjistili.

Tabulka 18: Vyhodnocení položky dotazníku č.12

12. Individuální vzdělávání pro splnění povinné předškolní docházky je pro dítě vhodným řešením.	
Odpovědi	Počet odpovědí
Naprosto nesouhlasím	15
Spíše nesouhlasím	56
Nevím	13
Spíše souhlasím	18
Naprosto souhlasím	6
Celkem odpovědí	108
AP	2,48

Graf 12: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Počet odpovědí

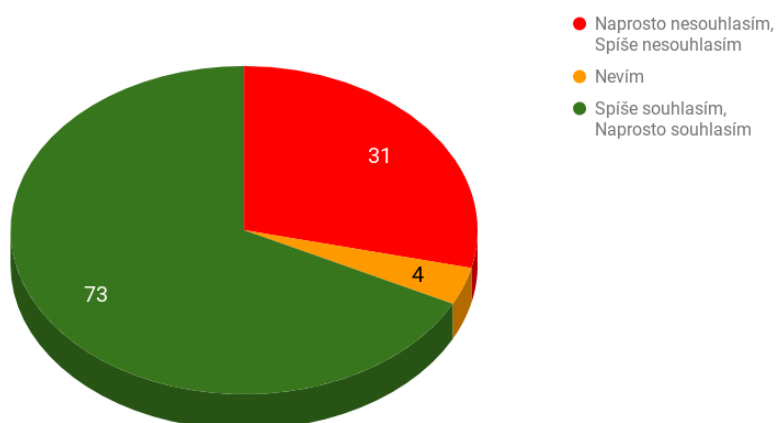
Z tabulky č. 18 s ($AP = 2,48$) je patrné, že učitelky spíše s položkou souhlasí. Jak nám tedy již vyplývá, nejvyšší počet odpovědí se vztahuje k nesouhlasu s touto položkou, kdy učitelky nejsou názoru, že individuální vzdělávání je pro splnění povinné předškolní docházky vhodným řešením. Opět se dostáváme k interpretaci dat, proč tomu tak je, že učitelky nesouhlasí? Zaměříme se tedy na učitelku mateřské školy, která má profesní kompetence k tomu, aby dítě bylo rozvíjeno dle fyziologického vývoje v rámci předškolního vzdělávání. Je zřejmé, že individuální forma vzdělávání tento rozvoj do určité míry nepodporuje. Příkladem je vývoj dítěte v oblasti sociální. V rámci individuálního vzdělávání se dítěti nedostává tolik co v mateřské škole. Dítě přeci potřebuje vliv vrstevníků pro jeho naplnění sociálních potřeb, které jsou pro jeho život důležitou součástí.

Tabulka 19: Vyhodnocení položky dotazníku č.13

13. Pravidla pro omlouvání dítěte z povinného předškolního vzdělávání jsou důležitá	
Odpovědi	Počet odpovědí
Naprosto nesouhlasím	11
Spíše nesouhlasím	20
Nevím	4
Spíše souhlasím	50
Naprosto souhlasím	23
Celkem odpovědí	108
AP	3,50

Graf 13: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Počet odpovědí

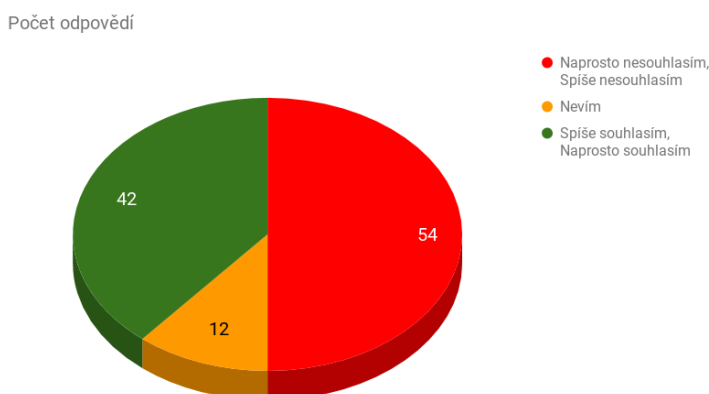

Z tabulky č. 19 s (AP = 3,50) je patrné, že pro učitelky jsou pravidla týkající se omlouvání dítěte z povinného předškolního vzdělávání důležitá. Samozřejmě. Jelikož bez dodržování pravidel i v rámci školského systému by to nešlo. Učitelky si musí se zákonnými zástupci dětí upřesnit, jaká jsou pravidla pro omlouvání, jelikož legislativně zakotvené požadavky jsou pro učitelky důležité vzhledem k plnění pracovní povinnosti v rámci povinného předškolního ročníku. Zákonný zástupce dítěte si musí zvyknout na tento systém omlouvání, aby předešel nepříjemným situacím. V této rovině je již důležitá role učitelky, která svou interpretaci předává stěžejní informace subjektům mateřské školy.

Tabulka 20: Vyhodnocení položky dotazníku č.14

14. Dostupné informace k povinnému předškolnímu vzdělávání jsou pro učitelku srozumitelné.	
Odpovědi	Počet odpovědí
Naprosto nesouhlasím	7
Spíše nesouhlasím	47
Nevím	12
Spíše souhlasím	35
Naprosto souhlasím	7
Celkem odpovědí	108
AP	2,89

Graf 14: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

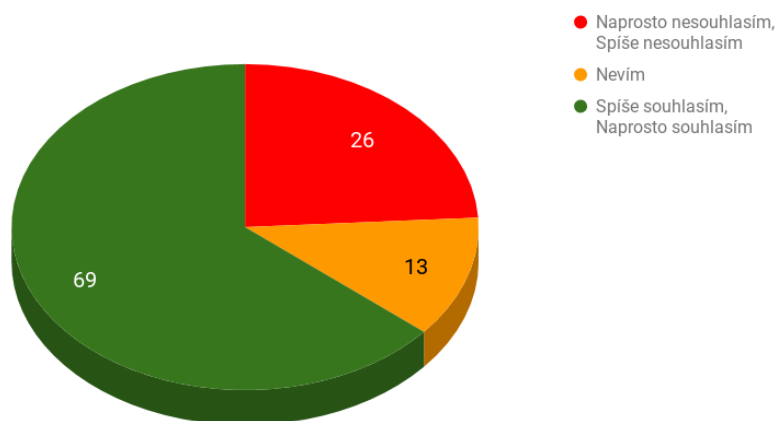
Z tabulky č. 20 s ($AP = 2,89$) je již na první pohled patrné, že výsledek této položky se vztahuje k názoru, kdy nedokážeme přesně vyhodnotit, zda jsou informace pro učitelky mateřských škol srozumitelné nebo nejsou. Proč tomu tak je si dokážeme jednoduše odpovědět. S největší pravděpodobností učitelky nejsou dostatečně informovány nebo poskytnuté informace nejsou srozumitelné. V rámci povinného předškolního vzdělávání si uvědomme, že v září 2017 nastaly zmatky v práci učitelek. Učitelky postrádaly, jakou formou má zákonný zástupce dítě omlouvat, kolik může mít dítě zameškáno hodin, aj. Samozřejmě. Chyběla informovanost ze strany MŠMT. Postupem času, se povinný předškolní ročník dostává do úrovně zvládnutelné pro organizaci učitelek mateřských škol. Jedině praxe a sebevzdělávání učitelek, jim umožní dosáhnout kladných výsledků týkající se povinného předškolního ročníku.

Tabulka 21: Vyhodnocení položky dotazníku č.15

15. Informace o změnách legislativy ze strany ředitele/ředitelky MŠ jsou učitelce poskytnuty včas	
Odpovědi	Počet odpovědí
Naprosto nesouhlasím	4
Spíše nesouhlasím	22
Nevím	13
Spíše souhlasím	52
Naprosto souhlasím	17
Celkem odpovědí	108
AP	3,52

Graf 15: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Počet odpovědí

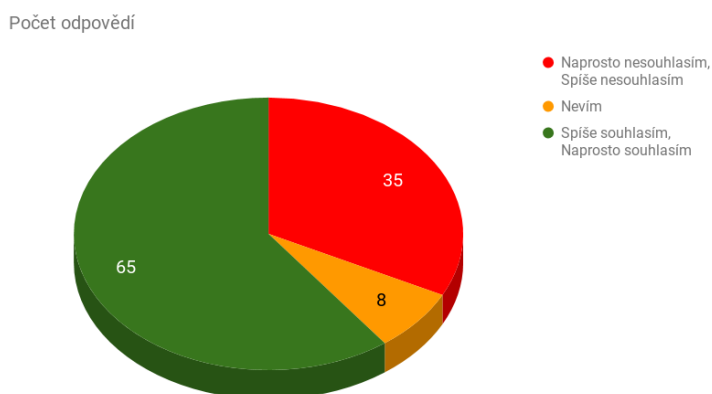

Z tabulky č. 21 s ($AP = 3,52$) je patrné, že učitelky s touto položkou spíše souhlasí a tedy informace o změnách legislativy jsou ze strany ředitele/ředitelky poskytnuty učitelkám včas. Ano, pokud by tak nebylo, povinný předškolní ročník by neměl své místo v rámci osnov ŠVP jednotlivých mateřských škol. Informace jsou velmi důležité pro samotný chod mateřské školy. Pokud by nastala ze strany subjektu nízká až žádná informovanost, úroveň předškolního vzdělávání by poklesla. Samozřejmě, hodnota této položky nenáleží naprosto souhlasu a proto musíme počítat i s úvahou, že v některých případech není tato spolupráce ideální. Učitelky by měly spolupráci se subjekty mateřské školy vyžadovat, aby jejich práce měla úroveň kvality a řádný smysl.

Tabulka 22: Vyhodnocení položky dotazníku č.16

16. Učitelka má možnost sdílet zkušenosti s pedagogy z mateřských škol ve svém okolí.	
Odpovědi	Počet odpovědí
Naprosto nesouhlasím	5
Spíše nesouhlasím	30
Nevím	8
Spíše souhlasím	53
Naprosto souhlasím	12
Celkem odpovědí	108
AP	3,34

Graf 16: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

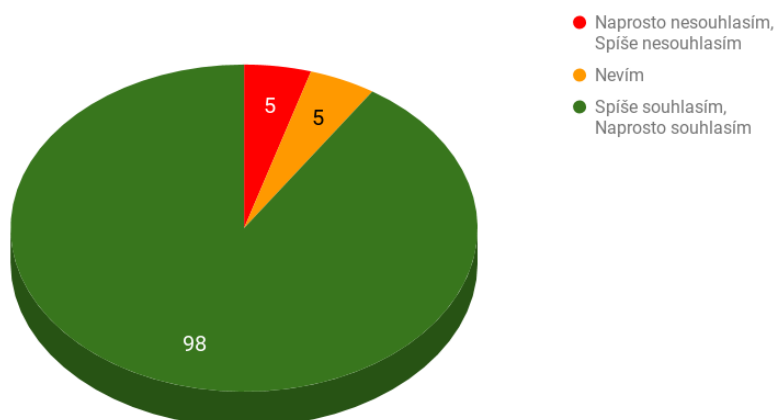
Z tabulky č. 22 s (AP = 3,34) je patrné, že učitelky v malé míře spíše souhlasí s touto položkou a zastávají názoru, že mají možnost sdílet zkušenosti s pedagogy ve svém okolí. Hod-nota průměru v sobě zanechává i otázku, zda učitelky chtějí sdílet zkušenosti. Pokud se zamyslíme, je nutné poukázat, že v dnešní době máme vždy nějakou možnost sdílet zkušenost a je jedno jakou formou. V tomto případě je potřeba spolupracovat s ostatními mateřskými školami tak, aby učitelky měly zájem o předávání a zpětné získávání informací, které jsou stěžejní pro jejich práci. Myslíme si, že v některých případech učitelky nedovednou sdílet své postoje a někdy dokonce mají ostych s tím, co prezentují. Stručně řečeno, nevěří si. Každopádně je tento systém předávání velmi důležitý a stačí, když se zvolí přiměřený způsob, který bude učitelce vyhovovat a zároveň bude přínosným pro její práci v mateřské škole.

Tabulka 23: Vyhodnocení položky dotazníku č.17

17. Informace k zápisu dětí do mateřské školy jsou rodičům včas poskytnuty.	
Odpovědi	Počet odpovědí
Naprosto nesouhlasím	0
Spíše nesouhlasím	5
Nevím	5
Spíše souhlasím	50
Naprosto souhlasím	48
Celkem odpovědí	108
AP	4,31

Graf 17: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Počet odpovědí

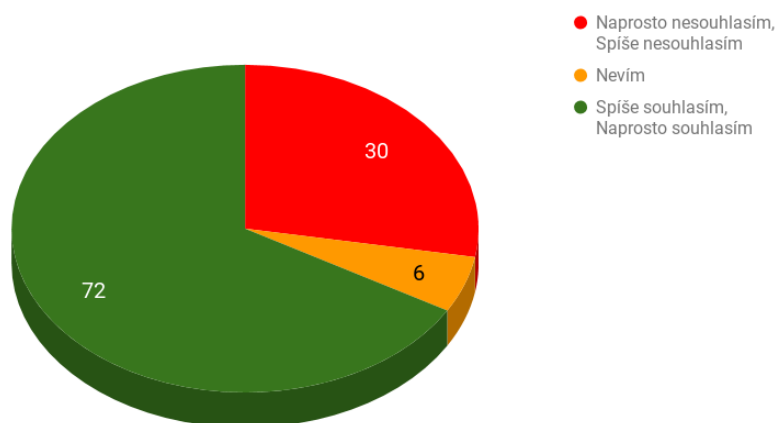
Z tabulky č. 23 s ($AP = 4,31$) je patrné, že učitelky souhlasí s názorem, kdy informace k zápisu dětí do mateřské školy jsou rodičům včas poskytnuty. Proč je důležitý tento krok? Zřejmě, pokud by informace nebyly včas poskytnuty, došlo by k poklesu kvality vzdělávání a zároveň i k poklesu dětí přijatých do mateřské školy. Je přeci důležité, aby rodiče měli dostatečný přístup k informacím týkající se předškolního vzdělávání. V tomto případě, pokud se jedná o zápis do mateřské školy, je hlavní dodržet pravidla pro organizaci zápisu a to i v rámci předávání informací. Poněvadž, veřejnost má právo na vzdělávání a subjekt jakožto mateřská škola má povinnost informovat o zápisu dětí do mateřské školy. Samozřejmě, v tomto případě i učitelky zastupují důležitou roli v rámci zápisu a měly by tyto informace předávat co nejpřesněji.

Tabulka 24: Vyhodnocení položky dotazníku č.18

18. Učitelka mateřské školy je důkladně informována o změnách týkajících se předškolního vzdělávání.	
Odpovědi	Počet odpovědí
Naprosto nesouhlasím	3
Spíše nesouhlasím	27
Nevím	6
Spíše souhlasím	52
Naprosto souhlasím	20
Celkem odpovědí	108
AP	3,55

Graf 18: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Počet odpovědí

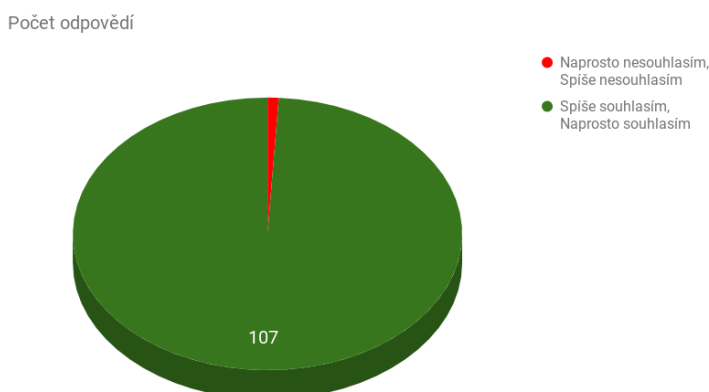
Z tabulky č. 24 s (AP = 3,55) je patné, že učitelky mateřské školy jsou důkladně informovány o změnách, které se týkají předškolního vzdělávání. Informovanost učitelek je v tomto případě hodnocena pozitivně i vzhledem k povinnému předškolnímu ročníku. Pokud si pokládáme otázku, proč je přenos těchto informací tak důležitá, je nutné zamyslet se nad velkou odpovědností učitelky ve své práci. Tato profese doslovně vyžaduje dostupné a srozumitelné informace, které jsou stěžejní pro další postupy práce. Učitelka musí splňovat v rámci předškolní vzdělávání legislativní požadavky pro práci s dětmi, takže, informovanost je stěžejní pro práci učitelky v mateřské škole. Pokud by se učitelce nedostávaly důležité informace, její práce by nezastávala kvalitní systém.

Tabulka 25: Vyhodnocení položky dotazníku č.19

19. V rámci povinného předškolního vzdělávání je nutná spolupráce mezi učitelkou mateřské školy a zákonnými zástupci dětí.	
Odpovědi	Počet odpovědí
Naprosto nesouhlasím	0
Spíše nesouhlasím	1
Nevím	0
Spíše souhlasím	39
Naprosto souhlasím	68
Celkem odpovědí	108
AP	4,61

Graf 19: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

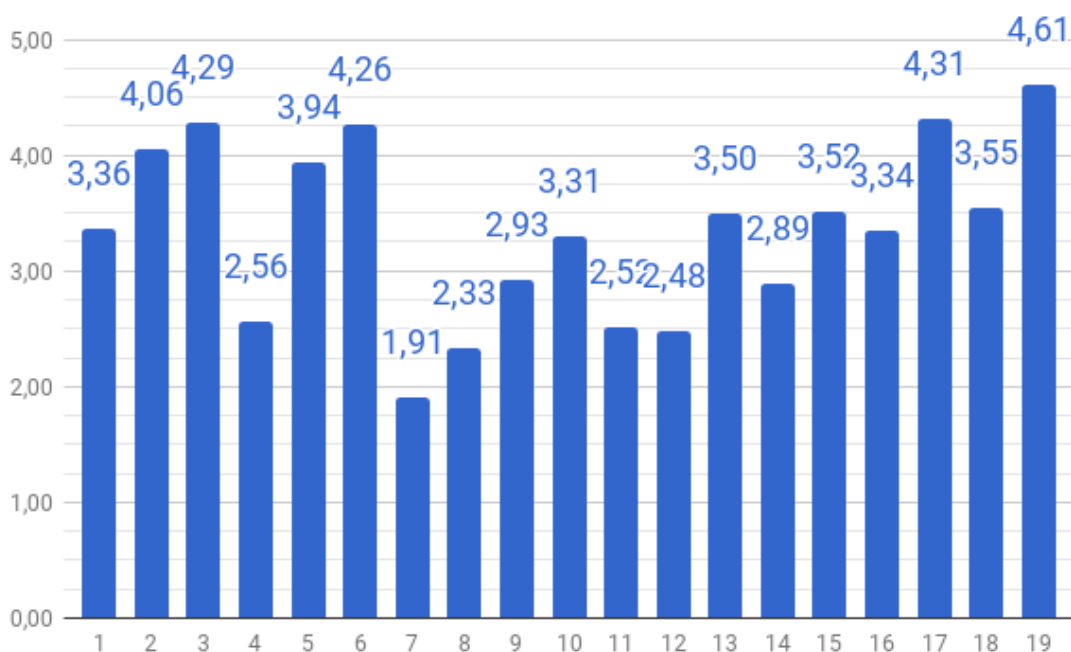

Z tabulky č. 25 s (AP = 4,61) je patrné, že jako jediná položka dotazníku má nejméně odpovědí vztahujících se k nesouhlasnému vyjádření a tedy se přiklání k názoru, že učitelky naprosto souhlasí s touto položkou. V rámci povinného předškolního vzdělávání je pro ně nutná spolupráce mezi učitelkou mateřské školy a zákonnými zástupci dětí. Samozřejmě. Pokud se jedná o spolupráci, nesmíme zapomínat na její podstatu. Proč tedy je spolupráce důležitá v rámci povinného předškolního ročníku? Připomeňme si, že povinný předškolní ročník má v sobě zahrnuto i omlouvání dětí, takže pokud by zákonný zástupce nespolupracoval, nastaly by pro učitelku situace, které by pro ni nebyly příjemným v rámci její práce. Učitelka musí mít na paměti, že tato spolupráce je nutnost vzhledem k dodržení legislativního rámce předškolního vzdělávání, doslova řečeno, naplnění povinnosti předškolního vzdělávání.

5 ZÁVĚR VÝZKUMU

Celkový počet respondentů byl tedy 108, v tomto případě 108 učitelek mateřských škol Jihomoravského kraje. Součástí celkové shrnutí získaných dat jsou hodnoty graficky znázorněny pro snadnější orientaci ve výsledcích.

Graf 20: Souhrnné výsledky všech položek dotazníku dle AP, kdy nejnižší hodnota je dána naprostým nesouhlasem, nejvyšší hodnota naprostým souhlasem.

V grafickém zobrazení výsledků kvantitativního výzkumu, můžeme vidět položky dotazníku, které jsou vyhodnoceny dle AP. Nejprve se zaměříme na výsledky položek, které mají hodnotu s aritmetickým průměrem příklánějící se k nesouhlasu.

Můžeme vidět položky č. 4,7,8,9,11,12,14, kdy aritmetický průměr těchto položek se spíše přiklání k nesouhlasným názorům. Učitelky v tomto případě spíše nesouhlasí s položkami týkající se pravidel pro organizaci předškolního vzdělávání v rámci školského systému, jehož součástí jsou i legislativní změny, které upravují předškolní vzdělávání na povinné. Podle dosažených hodnot položek stojících v průměru hodnot, můžeme vidět položky s č. 1,10,16. Tyto položky učitelky hodnotí za průměrné, tedy nedokážeme přesně stanovit názor, zda učitelky souhlasí nebo nesouhlasí s těmito položkami. S nejvyšším průměrem jsou obsaženy položky 2,3,5,6,13,15,17,18,19. Jak již můžeme zřetelně vidět, tyto položky jsou v největším počtu a zastávají spíše souhlasné odpovědi. Lze tvrdit, že učitelky souhlasí s těmito položkami a tedy vyjadřují souhlas týkající se informací v rámci povinného

předškolního vzdělávání. Zároveň tak i učitelky souhlasí s potřebou vzájemné spolupráce se zákonnými zástupci dětí.

Limity výzkumu

- Výsledky výzkumu nelze zobecnit – vzorek není reprezentativní.
- Výzkumný nástroj, v tomto případě dotazník, by se dal pozměnit k lepšímu. Konkrétně by byly upraveny některé položky dotazníku.

5.1 Odpovědi na výzkumné otázky dle získaných dat

Hlavní výzkumná otázka

- *Jaké jsou názory učitelek mateřských škol na povinný předškolní ročník?*

Vzhledem k vyhodnocení položek dle aritmetického průměru jsme dospěli k závěrům, že nejméně učitelky souhlasily s položkami, které se týkají školské systému, dále pak povinného předškolního ročníku i individuálního vzdělávání. Učitelky ve svém vyjádření poukazují na nesouhlas této legislativní změny týkající se předškolního vzdělávání.

Nicméně pokud se podíváme na položky, se kterými učitelky souhlasí, lze vidět, že i když byly tyto legislativní změny zavedeny v rámci předškolního vzdělávání, je nutno podotknout, že v některých případech je pro učitelky povinný předškolní ročník nepříjemnou změnou, ale zajímavým to, že zastávají názoru, že pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí je tento povinný předškolní ročník nutný. Taktéž se kladně vyjadřují k profesi učitelky mateřské školy i se změnami, které vstoupily v platnost od 1. 9. 2017. Nejvíce učitelky zastávají názoru, že spolupráce se zákonnými zástupci dětí v mateřské škole je stěžejní a velmi důležitá v rámci povinného předškolního ročníku.

Nejnižší dosažený aritmetický průměr ($AP = 1,91$) se vztahuje k názoru, že dle učitelek se školský systém vhodným směrem nerozvíjí a případné legislativní změny v nich evokují stres a napětí. Naopak nejvyšší dosažený aritmetický průměr ($AP = 4,61$) zastává názoru, že pro učitelky je důležitá až nutná spolupráce se zákonnými zástupci dětí v rámci povinného předškolního ročníku.

Dílčí výzkumné otázky

- ***Jaké je postavení učitelky mateřské školy na základě změny týkající se povinného předškolního vzdělávání?***

V rámci 1. dílčí výzkumné otázky, která je odrazem 1. dimenze výzkumného nástroje, učitelky odpovídaly na položky, kdy se aritmetický průměr pohybuje v hodnotách (AP = od 2,56 do 4,29). Lze tedy tuto položku, týkající se postavení učitelky mateřské školy k povinnému předškolnímu vzdělávání zhodnotit tak, že pro učitelky mateřské školy je práce stále naplňující i vzhledem k legislativní změně. Učitelky tedy dokážou přijmout změnu, která se z počátku jeví za překážku v jejich práci. Nicméně, je nutné podotknout, že pokud si učitelky stanový systém, který bude pro ně přirozený, dokážou být motivovány a jejich práce bude nadále naplňující profesí. Samozřejmě s tím nedílně souvisí i spolupráce s ostatními subjekty mateřské školy, kdy pomocí předáváním stěžejních, srozumitelných informací dokážou zmírnit tlak na učitelky a práce učitelky zastává pozitivního rázu.

- ***Jak učitelka hodnotí pravidla pro organizaci předškolního vzdělávání?***

V rámci 2. dílčí výzkumné otázky, která je odrazem 2. dimenze výzkumného nástroje, učitelky odpovídaly na položky tak, že aritmetický průměr hodnot se pohybuje následovně (AP = od 1,91 do 4,26). Lze tedy tuto položku, týkající se pravidel pro organizaci předškolního vzdělávání v rámci školského systému vyhodnotit tak, že učitelky v některých položkách hodnotí pravidla pro organizaci předškolního vzdělávání spíše nesouhlasným vyjádřením a k legislativním změnám nepřístupují kladně. Nicméně, nejvíce učitelky souhlasí s pravidly, které v rámci organizace předškolního vzdělávání potažmo povinného předškolního ročníku, jsou velmi důležitá. Učitelky ze strany rodičů nemají dostatek informací k tomu, aby dokázaly patřičně zastat názoru, zda povinný předškolní ročník je nebo není pro rodiče pozitivní změnou v rámci předškolního vzdělávání.

- ***Jaká je v rámci povinného předškolního ročníku informovanost a spolupráce mezi subjekty mateřské školy?***

V rámci 3. dílčí výzkumné otázky, která je odrazem 3. dimenze výzkumného nástroje, učitelky odpovídaly na položky tak, že aritmetický průměr hodnot se pohybuje následovně (AP = od 2,89 do 4,61). Lze tedy tuto položku, týkající se informovanosti a spolupráce učitelek mateřských škol vyhodnotit tak, že učitelky se spíše přiklání k souhlasným odpovědím a zastávají názoru, že veškeré informace k povinnému předškolnímu vzdělávání

jsou včas poskytnuty, ale nejsou pro práci učitelky dostatečně srozumitelné. Dle vyhodnocených položek není dostatečně zřetelné, zda učitelky mají možnost sdílet zkušenosti s pedagogy z mateřských škol ve svém okolí. Nicméně, názory učitelek na spolupráci v rámci povinného předškolního ročníku jsou z daných odpovědí zřetelné, učitelky zastávají nutnost spolupráce mezi učitelkami a zákonnými zástupci dětí.

5.2 Doporučení pro praxi

Vzhledem k legislativní změně, která vstoupila v platnost 1. 1. 2017, se mění předškolní vzdělávání na povinné předškolní vzdělávání. V rámci povinného předškolního ročníku bychom navrhli následná opatření, která jsou pro praxi učitelek mateřských škol v rámci předškolního vzdělávání stěžejní.

Na základě výše shrnutých zjištění bychom doporučili:

- Tematické setkávání učitelek s odbornými pedagogickými pracovníky z PPP, SPC.
- Vzájemné setkávání učitelek s učitelkami mateřských škol v jejich okolí v rámci spolupráce a sdílení zkušeností.
- Tematické setkávání s rodiči a učitelkami mateřských škol ve spolupráci s pedagogickými odborníky. Vzájemné konzultace by byly pomocným nástrojem k vytvoření aktivní docházky dětí do mateřské školy na základě povinného předškolního ročníku.
- Sebevzdělávání učitelek mateřských škol se zaměřením na využitelnost v praxi. Získané poznatky by pozitivně přispěly k plánování organizace práce týkající se povinného předškolního vzdělávání.
- Tvorba programu ve spolupráci s učitelkami a žáky se ZŠ v rámci přípravy dětí do 1. třídy. Děti z povinného předškolního ročníku by měly možnost se podílet na organizaci dne žáků z 1. třídy a vzájemnými návštěvami by dosáhly motivaci k dalším krokům v získávání kompetencí pro další etapu vzdělávání.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala změnou legislativy týkající se předškolního vzdělávání se zaměřením na povinný předškolní ročník. V rámci této změny předškolního vzdělávání, která vstoupila v platnost dne 1.1.2017, se mění předškolní vzdělávání na povinné a to od počátku následujícího školního roku, tedy od 1. 9. 2017. V souvislosti s touto změnou jsou názory učitelek na povinný předškolní ročník nedílnou součástí praxe učitelek mateřských škol.

Práce byla rozdělena na část první, tedy teoretickou a část druhou praktickou. Teoretická část se zaměřuje na pojmy, které souvisejí s předškolním vzděláváním, potažmo s povinnou předškolní docházkou.

V praktické části byl zvolen kvantitativní typ výzkumu s metodou škálového dotazníku, kdy odpovědi byly konstruovány pomocí Likertovy škály. Dotazník byl nestandardizovaný a pro vyjádření míry souhlasu byla uvedena škála odpovědí od 1-5 se slovním popisem. Dotazník byl strukturován pomocí dimenzí, které se opírají o výzkumné otázky tohoto výzkumu. Výzkumným souborem v tomto případě byly učitelky mateřských škol Jihomoravského kraje ČR. Výzkumný soubor byl dostupný pro tento výzkum, ale nikoli reprezentativní vzorek.

Na základě předvýzkumu byly upraveny některé položky dotazníku pro snadnější pochopení položek. Osloveno bylo 126 učitelek mateřských škol Jihomoravského kraje. Celkový počet respondentů byl 108, kdy návratnost v tomto případě je 85,714 %. Výzkumný nástroj byl zcela anonymní.

Dotazník byl vyhodnocen dle aritmetického průměru, kdy nejnižší hodnota se přiklání k nesouhlasným odpovědím a naopak nejvyšší hodnota k souhlasným odpovědím. Vyhodnocení dat bylo uspořádáno do tabulek a grafů pro snadnější orientaci ve výsledcích výzkumu.

Z dotazníkového šetření nám krajní hodnoty položek naznačují, jaké jsou názory učitelek mateřských škol na povinný předškolní ročník. Dle výsledků nám vyplynulo, že s nejvyšší hodnotou (AP = 4,61) je položka týkající se spolupráce mezi učitelkami mateřských škol a zákonnými zástupci dětí. Naopak položka s nejnižší hodnotou (AP = 1,91) nám zřetelně poukazuje na názor, kdy učitelky nesouhlasí s tím, kam se ubírá školský systém.

Legislativní změna, týkající se povinného předškolního vzdělávání, se dle názorů učitelek nepovažuje za pozitivní změnu v rámci předškolního vzdělávání. Pokládáme si otázku,

proč povinnost předškolního vzdělávání není pro učitelky vyhovující, ale musíme si uvědomit, že přijímat jakékoli změny v nás mohou probouzet nejistotu až stres v pedagogickém prostředí. Určitě je důležité zmínit, že povinná předškolní docházka je relativně aktuální formou organizace předškolního vzdělávání a pro učitelky pravděpodobně není jednoduché k tomuto stanovisku jakkoli pozitivně přistupovat. I když učitelky ve výzkumném šetření vyjadřují nesouhlas k povinnému předškolnímu ročníku, musíme zmínit i názory, kdy se učitelky přiklání k nutnosti povinného předškolního vzdělávání pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí. Myslíme si tedy, že tato změna je stále aktuálním tématem a proto je v praxi důležitý čas, který učitelkám pomůže stanovit danou organizaci tak, aby pro učitelky byla jejich pedagogická práce naplňující profesí a to i v rámci povinné předškolní docházky.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BEDNÁŘOVÁ, Jiřina a Vlasta ŠMARDOVÁ. Diagnostika dítěte předškolního věku: co by mělo umět ve věku od 3 do 6 let. Dotisk 1. vydání. Brno: Computer Press, 2011, 218 s. Moderní metodika pro rodiče a učitele. Předškoláci. ISBN 978-80-251-1829-0.

BENÍŠKOVÁ, Tereza. *První třídou bez pláče*. 1. Vyd. Praha: Grada, 2007. 168 s. ISBN 978-80-247-1906-1.

BRUCE, Tina. *Předškolní výchova: deset principů moderní pedagogiky a jejich aplikace v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 1996. Výchova dětí od 3 do 8 let. ISBN 80-7178-068-5.

ČÁP, Jan. *Psychologie pro učitele*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 655 s. ISBN 80-717-8463-X.

Česká republika. Vyhláška o předškolním vzdělávání. In: *14/2005*. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2005, roč. 2005, 4/2005. Dostupný z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-14>.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 2000, 207 s. ISBN 80-85-931-79-6.

Irsko. An Roinn Oideachais agus Scileanna | Department of Education & Skills. [online]. 3. 4. 2018. Dostupný z WWW: <https://www.education.ie/en/The-Education-System/Early-Childhood/>.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2008, 200 s. ISBN 978-80-247-1568-1.

KOŤÁTKOVÁ, Soňa. *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. 2., rozš. a aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014, 256 s. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4435-3.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1996. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7178-085-5.

MORAVCOVÁ, Dana. *Systém předškolního vzdělávání ve Švédsku*. Metodický portál: Články [online]. 27. 02. 2006, [cit. 2017-12-30]. Dostupný z WWW:

<<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/475/SYSTEM-PREDSKOLNIHO-VZDELAVANI-VE-SVEDSKU.html>>. ISSN 1802-4785.

NAKONEČNÝ, Milan. *Úvod do psychologie*. 1. vyd. Praha: Academia, 2003, 507 s. ISBN 80-200-0993-0.

NOVOTNÁ, Eliška. *Sociologie sociálních skupin*. Praha: Grada, 2010. Sociologie (Grada). ISBN 978-80-247-2957-2.

PIAGET, Jean. *Psychologie inteligence*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-309-9.

PRŮCHA, Jan a kolektiv. *Předškolní dítě a svět vzdělávání*. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 256 s. ISBN 978-80-7552-323-5.

PRŮCHA, Jan a Soňa KOŤÁTKOVÁ. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0495-4.

SMOLÍKOVÁ, Kateřina. *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004 (2017). ISBN 80-87000-00-5.

SVOBODOVÁ, Eva. *Vzdělávání v mateřské škole: školní a třídní vzdělávací program*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-774-9.

ŠORNOVÁ, Kateřina. *Předškolní vzdělávání ve Finsku*. Metodický portál: Články [online]. 01. 11. 2005, [cit. 2017-12-30]. Dostupný z WWW: <<https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/378/PREDSKOLNI-VZDELAVANI-VE-FINSKU.html>>. ISSN 1802-4785.

TAGUMA, Miho, LITJENS, Ineke and MAKOWIECKI Kelly. *Quality Matters in Early Childhood Education and Care: SWEDEN*, OECD 2013. ISBN 978-92-64-17674-4.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychologie osobnosti*. Vyd. 1. Praha: Karolinum, 2010, 467 s. ISBN 978-802-4618-326.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VOKÁČ, Petr. *Školský zákon: zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání*. 6., přepracované vydání. Třinec: Resk, spol. s r.o., 2016. ISBN 978-80-87675-13-7.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

RVP PV	Rámcový vzdělávací program předškolního vzdělávání
ŠVP	Školní vzdělávací program
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
MŠ	Mateřská škola
ČR	Česká republika
ECEC	Vzdělávání a péče v raném věku
OECD	Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
AP	Aritmetický průměr
ZŠ	Základní škola
PPP	Pedagogicko psychologická poradna
SPC	Speciálně pedagogické centrum

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Graf 2: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Graf 3: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Graf 4: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Graf 5: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Graf 6: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Graf 7: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Graf 8: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Graf 9: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Graf 10: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Graf 11: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Graf 12: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Graf 13: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Graf 14: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Graf 15: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Graf 16: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Graf 17: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Graf 18: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Graf 19: Odpovědi na tuto položku jsou graficky znázorněny pro snazší orientaci ve výsledcích.

Graf 20: Souhrnné výsledky všech položek dotazníku dle AP, kdy nejnižší hodnota je dána napros-tým nesouhlasem, nejvyšší hodnota naprostým souhlasem.

SEZNAM TABULEK

- Tabulka 1: Věk učitelek mateřských škol
- Tabulka 2: Délka praxe učitelek v mateřských školách
- Tabulka 3: Souhrnné výsledky všech položek dotazníku od naprostého nesouhlasu po naprostý souhlas dle AP
- Tabulka 4: Výsledky položek dimenze Postavení učitelky mateřské školy v systému povinného před-školního vzdělávání od naprostého nesouhlasu po naprostý souhlas dle AP.
- Tabulka 5: Výsledky položek dimenze Pravidla pro organizaci předškolního vzdělávání v rámci školského systému od naprostého nesouhlasu po naprostý souhlas dle AP.
- Tabulka 6: Výsledky položek dimenze Informovanost a spolupráce týkající se práce učitelky mateřské školy od naprostého nesouhlasu po naprostý souhlas dle AP.
- Tabulka 7: Vyhodnocení položky dotazníku č.1
- Tabulka 8: Vyhodnocení položky dotazníku č.2
- Tabulka 9: Vyhodnocení položky dotazníku č.3
- Tabulka 10: Vyhodnocení položky dotazníku č.4
- Tabulka 11: Vyhodnocení položky dotazníku č.5
- Tabulka 12: Vyhodnocení položky dotazníku č.6
- Tabulka 13: Vyhodnocení položky dotazníku č.7
- Tabulka 14: Vyhodnocení položky dotazníku č.8
- Tabulka 15: Vyhodnocení položky dotazníku č.9
- Tabulka 16: Vyhodnocení. položky dotazníku č.10
- Tabulka 17: Vyhodnocení položky dotazníku č.11
- Tabulka 18: Vyhodnocení položky dotazníku č.12
- Tabulka 19: Vyhodnocení položky dotazníku č.13
- Tabulka 20: Vyhodnocení položky dotazníku č.14
- Tabulka 21: Vyhodnocení položky dotazníku č.15
- Tabulka 22: Vyhodnocení položky dotazníku č.16
- Tabulka 23: Vyhodnocení položky dotazníku č.17
- Tabulka 24: Vyhodnocení položky dotazníku č.18
- Tabulka 25: Vyhodnocení položky dotazníku č.19

SEZNAM PŘÍLOH

P I Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

NÁZORY UČITELEK MATEŘSKÝCH ŠKOL NA POVINNÝ PŘEDŠKOLNÍ ROČNÍK

Vážená paní učitelko,

máte v rukou dotazník, jenž je součástí mé bakalářské práce při studiu na fakultě humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Chtěla bych Vás požádat k jeho vyplnění. Při vyplňování Vás prosím o upřímnou volbu odpovědi, neboť jen ty mohou zaručit kvalitní výsledky. Dotazník je **zcela anonymní**, a bude použit výhradně pro studijní účely. Tento dotazník je součástí kvantitativního výzkumu se zaměřením na názory učitelek mateřských škol na povinný předškolní ročník. Prosím, **zakroužkujte**, do jaké míry se Vás jednotlivé výpovědi týkají. (Zaznačte vždy jednu výpověď).

Děkuji Vám za laskavost a čas při jeho vyplnění.

Kateřina Gergelová, studentka 3. ročníku, obor/komb.: Učitelství pro mateřské školy, fakulta humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

		Věk.....	Počet let praxe v mateřské škole.....			
		Naprostο nesouhlasím	Spíše nesouhlasím	Nevím	Spíše souhlasím	Naprostο souhlasím
1.	Na učitelku jsou kladeny vysoké požadavky pro práci s dětmi staršími 5 let v mateřské škole.	1	2	3	4	5
2.	Vyplňování pedagogické dokumentace je pro učitelku aktuálně náročné.	1	2	3	4	5
3.	Práce učitelky v mateřské škole je naplňující.	1	2	3	4	5
4.	Povinné předškolní vzdělávání je pro učitelku pozitivní změnou v rámci předškolního vzdělávání.	1	2	3	4	5
5.	Pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí je povinný předškolní ročník nutný.	1	2	3	4	5
6.	Současné legislativní změny mohou vzbuzovat v učitelce napětí.	1	2	3	4	5
7.	Školský systém se vhodným směrem rozvíjí.	1	2	3	4	5

		Naprosto nesouhlasím	Spíše nesouhlasím	Nevím	Spíše souhlasím	Naprosto souhlasím
8.	Učitelka pozitivně přistupuje ke změnám v legislativě pro předškolní vzdělávání.	1	2	3	4	5
9.	Povinný předškolní ročník povede ke zlepšení docházky dětí do mateřské školy.	1	2	3	4	5
10.	Vysokoškolské vzdělání učitelky mateřské školy přispívá ke kvalitě předškolního vzdělávání.	1	2	3	4	5
11.	Rodiče hodnotí kladně povinné předškolní vzdělávání.	1	2	3	4	5
12.	Individuální vzdělávání pro splnění povinné předškolní docházky je pro dítě vhodným řešením.	1	2	3	4	5
13.	Pravidla pro omlouvání dítěte z povinného předškolního vzdělávání jsou důležitá.	1	2	3	4	5
14.	Dostupné informace k povinnému předškolnímu vzdělávání jsou pro učitelku srozumitelné.	1	2	3	4	5
15.	Informace o změnách legislativy ze strany ředitele/ředitelky MŠ jsou učitelce poskytnuty včas.	1	2	3	4	5
16.	Učitelka má možnost sdílet zkušenosti s pedagogy z mateřských škol ve svém okolí.	1	2	3	4	5
17.	Informace k zápisu dětí do mateřské školy jsou rodičům včas poskytnuty.	1	2	3	4	5
18.	Učitelka mateřské školy je důkladně informována o změnách týkajících se předškolního vzdělávání.	1	2	3	4	5
19.	V rámci povinného předškolního vzdělávání je nutná spolupráce mezi učitelkou mateřské školy a zákonnými zástupci dětí.	1	2	3	4	5

